

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

En plats för alla?

Om kulturinstitutioners roll i stadsutvecklingsprocesser i Kortedala och Gamlestaden, med biblioteken i centrum

Författare: Olivia Alf & Negar Nikpay

Kandidatuppsats 15 hp, VT 2019

Kultur kandidatprogram

Handledare: Anders Westerström

Examinator: Helena Holgersson

Abstract

This study explores gentrification as a concept from an intersectional and cultural perspective. Cultural institutions are at the center of this study. Kortedala library and Världslitteraturhuset (The world literature house) are two places located in the city of Gothenburg in Sweden, which are the cases for this essay.

Gamlestaden is an area located in Eastern Gothenburg that has been going through changes during the past years. By using quantitative methods such as interviews we illustrate how people - young people in particular- from Kortedala feel about the changes in the district and their neighbourhood.

This study concludes that gentrification has a cultural dimension which is often neglected in earlier studies. The lack of cultural institutions could in the long run contribute to segregation in the respective areas. Kortedala is an example of an area that is lacking cultural places for youth and is now facing the risk of losing the library, as a cultural space.

Nyckelord/sökord: Gentrifiering, Kulturinstitutioner, Gamlestaden, Kortedala, östra Göteborg, Bibliotek

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Bakgrund till val av ämne.....	3
1.2. Syfte, frågeställning, vår position och avgränsningar.....	5
1.3. Vår position.....	6
1.4. Bakgrund till Kortedala bibliotek och Världslitteraturhuset.....	7
1.5. Tidigare forskning.....	8
1.6. Teoretiska utgångspunkter.....	13
1.7. Material och metod.....	20
1.8. Etiska hänsynstaganden.....	23
2. Analys	24
2.1. Reklamtexter.....	25
2.2. Gentrifierings koppling till segregation i östra Göteborg.....	29
2.3. Kulturella dimensionen av gentrifiering.....	34
2.4. Kortedala bibliotek som multikulturell mötesplats.....	41
3. Slutdiskussion	47
3.1. Vidare forskning.....	50
4. Källor, material och Litteraturlista	51
4.1. Tryckta källor.....	51
4.2. Otryckta källor.....	54
4.3. Bilagor.....	57

1. Inledning

Stadsdelen östra Göteborg består av flera mindre områden. Dessa områden är Gamlestaden, Kortedala, Bergsjön, Kviberg och Utby. Enligt Göteborgs stad har stadsdelen ett centralt läge, goda kommunikationer och närhet till Göteborgs stadskärna. I stadsdelen finns allt från Gamlestadens industrihistoriska byggnader till Bergsjöns vackra landskap.¹ Flera av dessa områden byggs ut och renoveras upp i dagsläget, dessa förändringar påverkar även övriga delar i stadsdelen östra Göteborg. I denna uppsats kommer vi att fokusera på områdena Kortedala och Gamlestaden med biblioteken i centrum.

Vi har i våra studier på kandidatprogrammet i kulturvetenskap läst om kulturinstitutioner och deras värde. Men vi har också läst om processer som kan leda till exkludering i samhället. Alltså har vi med våra erfarenheter av dessa tre års studier, fått en större förståelse för hur olika politiska beslut kan påverka kulturella och sociala aspekter av samhället. För att besvara våra frågeställningar har vi intervjuat personer som bor eller jobbar i östra Göteborg för att med deras åsikter och erfarenheter kunna få en bättre förståelse. Första fasen i uppsatsen var att besöka stadsdelen. Efter att ha besökt Världslitteraturhuset och läst på om bakgrunden och idén till biblioteket, upptäckte vi hur ett sådant politiskt beslut påverkar människors vardag i Gamlestaden och Kortedala. När vi upptäckte de bakomliggande faktorerna till Världslitteraturhusets uppkomst insåg vi att det fanns värde i att undersöka dess påverkan på invånarna i området. Vi vill med vår uppsats uppmärksamma den kulturella dimensionen av gentrifiering och belysa kulturinstitutionernas värde främst för unga i området Kortedala. Det är vad denna uppsatsen handlar om.

1.1 Bakgrund till val av ämne

Gamlestaden är ett snabbt växande område i stadsdelen som ligger 3 kilometer från Göteborgs centrum. Denna del av Göteborg har haft många betydelsefulla roller för staden. Den plats som nu är Gamlestads torg, är platsen på västkusten, där en av Sveriges första städer grundades under 1400-talet. Det var under slutet av 1800-talet som stadsdelen kom att få namnet Gamlestaden.

¹ Göteborgs stad. Om stadsdelen - Östra Göteborg. Hämtad 2019-03-27, Tillgänglig: [Östra Göteborg](#)

Gamlestaden var en viktig del av den svenska industrin, bland annat för sin textilproduktion som sedan utvecklades till Svenska Kullagerfabriken (SKF). Med kunskap om kullager utvecklade sedan ingenjörer ifrån företaget den första Volvo-bilen. Den del av Gamlestaden som består av landshövdingehus är ritad av stadsingenjören Albert Lilienberg. De bostadshus som byggdes i flera omgångar under 1900-talet byggdes som bostäder för arbetarna vid SKF och andra industrier. För att komma till rätta med bostadsbristen, byggdes något som kallades barnrikehus för de fattiga barnfamiljerna i området. Under efterkrigstiden kom det också många sydeuropeer till Göteborg och Gamlestaden för att arbeta. Detta bidrog till att Gamlestaden blev en mångkulturell stadsdel. Under samma tid blev också Gamlestaden en del av Göteborg som ungdomar åkte till för att få tag på alkohol och festa, i synnerhet i kvarteret Tonfisken som var ökänt som systembolagets värsta konkurrent.²

I slutet av 1960-talet och början av 1970-talet började en nedgångsperiod, som berörde både sociala och fysiska rum i Gamlestaden. Områdets trafiksituation påverkades när Gamlestadstorg byggdes om till ett stort trafik-möte i två plan och SKF:s fabriker blev huvudlänk till stadens centrala områden för boende i Kortedala och Bergsjön. Nya bostäder byggdes under 1960-talet och ett antal "Gamlestadbor" flyttade dit. I ett försök att höja Gamlestadens status genomfördes ett projekt av stadsdelsnämnden i Kortedala under 1997-2000. Projektet hette "Gamlestad i centrum" och fokuserade på trafiken och den sociala situationen i området.³

År 2021 firar Göteborg 400 årsjubileum och detta innebär många "positiva förändringar" i östra Göteborg skriver Göteborgs stad.⁴ Visionen är att Gamlestaden ska bli en del av Göteborgs centrum med interkulturella öppna mötesplatser och unika boenden. Vid Gamlestadstorg har det byggts ett nytt resecentrum och arbete pågår för att bygga nya bostäder, butiker och kontor.

Det nya resecentrumet ska enligt Mattias Westblom på stadsdelskontoret bli ett utropstecken i området som markerar Gamlestadstorg väldigt tydligt. Ett 17-våningshus med en trendig och rostig fasad.⁵ Det ska byggas runt 3000 nya bostäder och visionen är att befolkningen ska

² Holmberg, Helena, *Gamlestaden 2016. Från förfall till pånyttfödelse. Dags för BIDs i Sverige?*, 2016, 19

³ Sahlin, Ingrid, *I trygghetens namn*, Daidalos, 2010, 44

⁴ Göteborgs stad. Vision östra Göteborg. Hämtad 2019-02-20, Tillgänglig: [Vision östra Göteborg](#)

⁵ Sahlberg, Anders, Så ska nya Gamlestaden se ut, Göteborgs Posten, 2016-05-16, Tillgänglig:

fördubblas inom några år.⁶ I samband med detta invigdes Världslitteraturhuset i december 2018. Huset ligger mitt på Gamlestadstorg där det nya Gamlestaden nu växer fram. Tanken med Världslitteraturhuset är att det med hjälp av sin flerspråkiga verksamhet ska bli en mötesplats både för Gamlestadens invånare och även folk från hela Göteborg.⁷ Här finns böcker på flera språk och målet är att det ska bli en interkulturell arena men även ett vanligt bibliotek med olika verksamheter som ska kunna locka alla.

Vårt intresse av att skriva om östra Göteborg väcktes under en kurs som heter Kultur, demokrati och staden. Kursen behandlade ämnen såsom gentrifiering och kritiska perspektiv på kultur och makt. Redan innan vi påbörjat kandidatsuppsatsarbetet var vi intresserade av förändringar som pågår i Gamlestaden. Med bakgrund av vad vi har lärt oss under vår utbildning anade vi att det fanns en risk att närliggande områden blir bortprioriterade i dessa processer. Vi kände därför ett behov av att närmare undersöka implikationerna av den pågående förändringsprocessen i Gamlestaden.

1.2 Syfte, frågeställning och avgränsningar

Göteborg såsom andra storstäder i Sverige kämpar med segregation mellan olika stadsdelar. Ingrid Sahlin skriver att segregation innebär att grupper som sitter i motsatta positioner i det sociala sammanhanget även bor åtskilda i det fysiska rummet.⁸ Syftet med denna uppsats är att undersöka förändringar och stadsutvecklingsprocesser. Mer specifikt vill vi fokusera på kulturinstitutioners roll i dessa förändringsprocesser och hur dessa förändringar påverkar invånare i östra Göteborg, närmare bestämt Kortedala.

Frågeställningar:

1. Hur påverkas biblioteken i östra Göteborg av samtida förändringsprocesser?
2. Vilka exkluderas och bortprioriteras i dessa processer?
3. Vilka konsekvenser kan dessa förändringar medföra för de yngre i stadsdelen?

<https://www.gp.se/nyheter/goteborg/sa-ska-nya-gamlestaden-se-ut-1.276038> (Hämtad:2019-02-20)

⁶ Framtiden. Nya lägenheter i Gamlestaden, Hämtad 2019-02-25, Tillgänglig: framtiden.se

⁷ Isaksson Lina, Premiär för Världslitteraturhuset, Göteborg direk, 2018-11-30, Tillgänglig: <https://www.goteborgdirekt.se> (Hämtad:2019-02-20)

⁸ Sahlin, Ingrid, *I trygghetens namn*, Daidalos, 2010, 37

Avgränsingar

Vår första tanke var att lägga fokus på boende i området, främst i Kviberg. När vi funderade mer på det så insåg vi att det skulle vara en stor utmaning att få tag i tillräckligt många att intervjua som bor i hyresrätter och bostadsrätter. I en första fas av uppsatsen gick vi runt i Gamlestaden och Kviberg. Vi besökte bland annat det nyinvigda Världslitteraturhuset som precis hade haft invigning i december 2018. Det var då vi fick upp ett större intresse för just den byggnaden och dess syfte. Vi valde därför att lägga fokuset på Världslitteraturhuset, bakgrunden till det och kulturinstitutionernas roll i områdets pågående förändringsprocess.

1.3 Vår position

Vi är två studenter vid Göteborgs universitet som studerar på institutionen för kulturvetenskaper. Vi har olika expertiser, en av oss har läst genusvetenskap som inriktning och den andra har läst idé och lärdomshistoria. Förutom våra olika inriktningar, kommer vi från två väldigt skilda uppväxter och bakgrunder. En av oss är uppväxt i Teheran, Iran och den andra är uppvuxen i en familj med två svenska föräldrar, i en liten by på landet. Där lades biblioteket ner 2003 och närmsta bibliotek efter nedläggningen låg två mil bort. Detta hade en negativ påverkan på ungdomar i den kommunen. Vi visste från början att vi inte är helt neutrala, utan är till en viss del partiska gällande hur vi känner kring förändringarna. Haraway skriver att som författare av en uppsats får forskaren en avgörande roll, hon kallar detta för "gudstricket".⁹ Haraway menar att forskaren sitter på en maktposition och kan då påverka sanningen som den skriver.

Att kombinera två inriktningar har varit både utmanande och intressant för undersökningen. Vi har kunnat bidra med olika synvinklar på de teoretiska utgångspunkterna som vi har använt under vår analys. Att ha två olika inriktningar har gett oss en bredare syn och förståelse för olika begrepp och teorier som vi använt oss av. För oss känns det viktigt att bidra med en kritisk förståelse som berör samtida frågor och undersöker därför förändringar som sker i nutiden.

⁹ Lykke, Nina, *Writing Academic Texts Differently : Intersectional Feminist*, Routledge, 2014, 191

1.4 Bakgrund till Kortedala bibliotek och Världslitteraturhuset

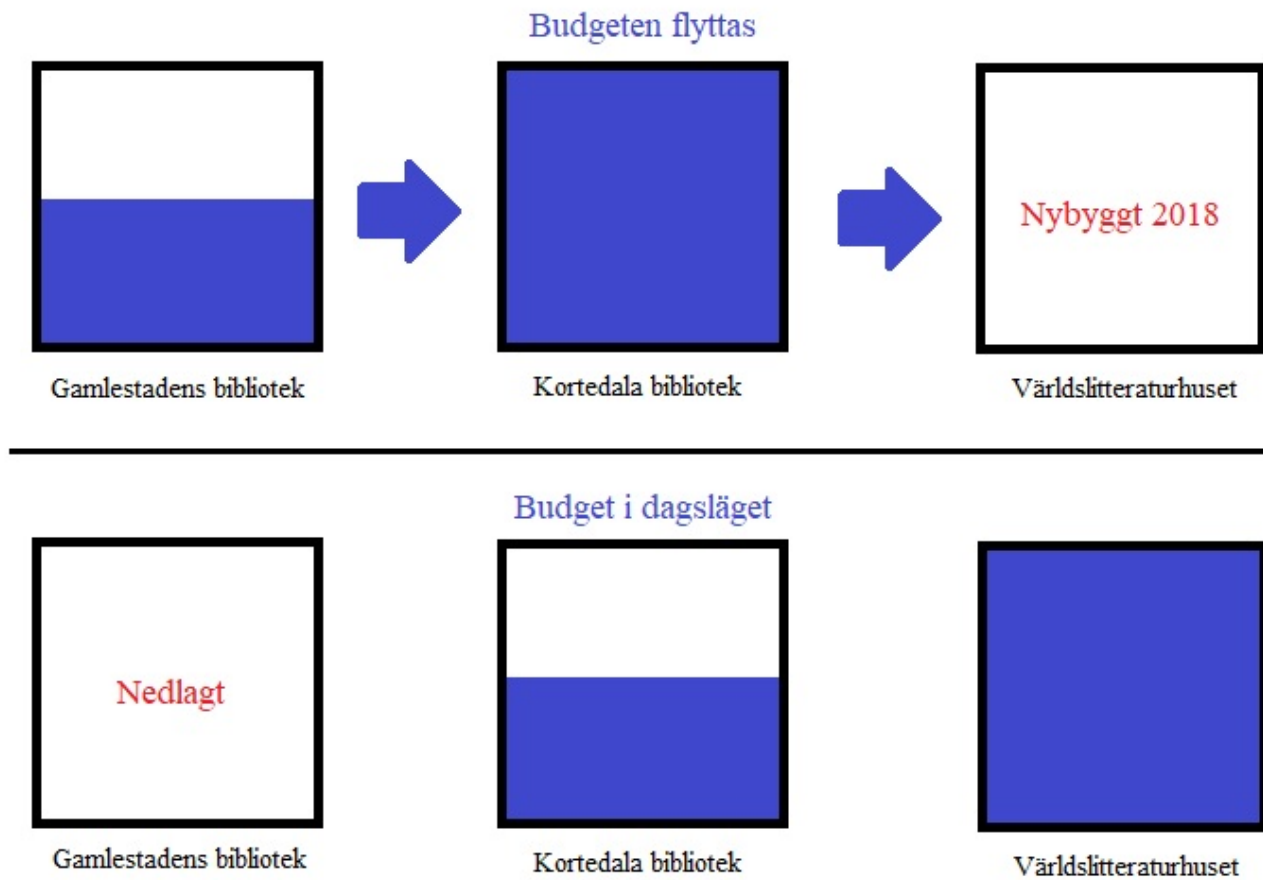
Kortedala bibliotek har funnits sedan år 1957 och var landets största och modernaste bibliotek när det invigdes. Det var det första “familjebiblioteket” med en öppen planlösning. Idag ligger biblioteket på Kortedala torg och enligt Göteborgs stad hade biblioteket 170 000 besökare år 2016.¹⁰ Under 2018 diskuterades huruvida Kortedala bibliotek skulle flyttas till mindre lokaler och enligt offentliga handlingar från Göteborgs stad framgår det att detta inte handlade om besparingar “utan är ett politiskt beslut för att utveckla kulturverksamheten i staden och i stadsdel.”¹¹

Motiveringen till detta är dessutom det nya huset Världslitteraturhuset som har ersatt Gamlestadens bibliotek. Världslitteraturhuset invigdes som tidigare nämnts, i början av december 2018. Det togs ett beslut 25:e april 2017 om att arbetet skulle påbörjas av det nya biblioteket och då var siktet inställt på att det skulle invigas i september-oktober 2018. Kopplingen mellan Världslitteraturhuset och Kortedala Bibliotek är att det blev en förflyttning i budgetarna för biblioteken i området. Budgeten från Gamlestadens bibliotek som lades ner, flyttades till Kortedala bibliotek. Den budgeten var ungefär hälften så stor som Kortedala biblioteks tidigare budget (se figur 1). Det nybyggda Världslitteraturhuset fick Kortedala biblioteks tidigare budget.¹² Det är värt att nämna att Kortedala bibliotek har varit ett resursbibliotek och hade därför större budget i jämförelse med Gamlestadens bibliotek. Som en följd av detta har Kortedala bibliotek inte möjlighet att ha kvar sina verksamheter i samma utsträckning som tidigare. I samband med detta skapades en Facebookgrupp som motreaktion till dessa förändringar. Gruppen arbetar mot nedskärningarna genom att engagera så många människor som möjligt som bryr sig om kulturinstitutioner.

¹⁰ Göteborgs stad. Historik Kortedala bibliotek. Hämtad 2019-02-20, Tillgänglig: [Historik-Kortedala bibliotek](#)

¹¹ Allmänna handlingar N132-0073/18 Svar från Eeva Bolin

¹² Loman, Stina, Nya Världslitteraturhuset i Göteborg invigt, Biblioteksbladet, 2018-12-6, Tillgänglig: [Biblioteksbladet](#) (Hämtad: 2019-03-26)

Figur 1: Budgetöversikt

1.5 Tidigare forskning

Gamlestaden har som tidigare nämnts genomgått stora förändringar och det finns redan en del olika studier kring gentrifiering i området.

Anders Westerström, doktorand i kulturvetenskap vid Göteborgs universitet diskuterar stadsbyggnadsideologi i relation till Karl Marx och regleringsskolans teorier. I hans studier analyserar han skillnaderna i den översiktliga planeringen som fanns för Gamlestaden och Göteborg mellan åren 1959-2011. Han har genom sin magisteruppsats kommit fram till att ideologin i staden har under tiden förändrats. Han anser att det går att analysera de senaste fyrtio åren av urbana omställningar utifrån flera olika perspektiv. Det nämns i studien att flera tidigare forskare har inom den urbana sociologin, menat på att dessa förändringar har bidragit till en mera ojämlik och en mindre demokratisk stad. Samtidigt som andra menar på att de öppnade kreditmarknaderna och omvandlingarna i innerstaden har bidragit till att låg och medelinkomsttagare har fått möjligheten att köpa bostadsrätter centralt. Westerströms bidrag med studien har varit att analysera reproduceringen av den opersonliga makten och förändringen

kring det “kapitalistiska produktionssättets sociala relationer”.¹³ Han hävdar att det är viktigt att ha förståelse för vilka mekanismer det var som drev fordismen. Han argumenterar att efterkrigstidens stadsbyggnad anpassades efter behovet av arbetskraft och infrastruktur. Medan den nutida stadsplaneringsideologi visar på förändrade förutsättningar som innebär bland annat anpassning till global arbetsdelning och “ränteorienterat kapital”. Westerström är kritisk mot den urbana sociologin som idealiserar efterkrigstidens stadsbyggnation. Han menar att detta har lett till en ojämlik stadsplanering.

Linnéa Nordström & Mia Taipale tar i sin kandidatuppsats upp socioekonomiska faktorer kring gentrifiering. De beskriver hur politikerna använder upprustningen som ett stadspolitiskverktyg i Gamlestaden. I förhållande till Lees teori om gentrifiering undersöker författarna hur planeringen för en social blandstad oftast använts som en täckmantel för att skapa ekonomisk tillväxt. Politikerna hävdar att målet med upprustningen i Gamlestaden är viljan av att ha en social blandstad. Detta är den främsta sociala faktorn och det används som ett argument för de stadspolitiska förändringarna. Dessa förändringar kan åstadkommas genom en gentrifieringsstrategi. Gamlestaden ingår i en stor planeringsstrategi för hela Göteborgs stad. Enligt Nordström & Taipale har områdets centrala läge lett till att upprustningen i Gamlestaden betraktas som något naturligt. I sin uppsats har författarna kartlagt vilka sociala och ekonomiska faktorer som varit bidragande orsaker till upprustningen av Gamlestaden. Författarna skriver att synen på gentrifiering bland deras intervjupersoner är något som sker och inte går att motverka.¹⁴ Dock är invånare inte alltid medvetna om att förändringar sker på grund av gentrifiering.

Trygghet har varit en viktig fråga i Gamlestadens område under de senaste åren. Ingrid Sahlin är en författare och forskare inom socialt arbete som skrivit om tryggheten och faktorer som skapar otrygghet. Hon skriver i sin bok *I trygghetens namn* om att öka tryggheten i Gamlestaden. Sahlins bok är ett forskningsarbete om bostadsmiljön och studier om förändringar i Gamlestaden, som görs i syfte att förbättra området och höja tryggheten. Sahlin fokuserar i boken på

¹³ Westerström, Anders, *Stadens förändrade funktion- En ideologikritisk studie av Göteborgs översiktliga planering mellan 1959 och 2011*, 2013, 72

¹⁴ Nordström, Linnéa, Taipale, Mia, *Gentrifiering i stadsdelen Gamlestaden i Göteborg*, 2015, 43-46

bostadsklimatet och skriver hur privata fastighetsägare och hyresgästföreningen i Göteborg har kommit överens om "kvalitetshyrer", ett system som innebär ökade hyror för att förbättra området. Hon visar hur fastighetsägare, i trygghetens namn, indirekt tvingar de nuvarande hyresgästerna att flytta ut och på det sättet bidra till tryggheten i Gamlestaden. I september 2001 tog Gamlestadens fastighetsägareförening ett beslut att minska sociala boenden i Gamlestaden. Detta var ett viktigt medel för att uppnå visionen om den trygga Gamlestaden. Målet med detta var att få en "allsidig befolkningssammansättning" i området. Det innebar bland annat att minska antalet lägenheter som socialtjänsten hyr i området. Med hjälp av intervjuer illustrerar Sahlin hur "Gamlestadsbor" ser på de sociala boenden: Självklart ska man ta hand om människor som inte har någonstans att bo, då är det bättre att ha det lite separat.¹⁵

Citatet visar på att hur fastighetsägare vill ta bort de sociala boenden som har funnits i Gamlestaden, eftersom de sociala boenden betraktas som en otrygghetsfaktor.

Karin Swahn är en kulturvetare som skriver om exkludering för ordningens skull i östra Göteborg, närmare bestämt Kviberg. Swahn fokuserar i sin uppsats på SGS, studentlägenheter, i Kviberg. Boenden i SGS lägenheter sprider en stereotypisk bild av Kviberg, en bild som kopplas till fördomar som finns om förorter och betraktas som något negativt. I en Facebookgrupp skriver studenterna om hur de känner sig otrygga i området. De relaterar Kvibergs marknad till något smutsigt och otryggt.

Det som Sahlin och Swahn båda lyfter i sina studier är synen som fastighetsägare respektive studenterna har på boenden i östra Göteborg. Detta kan förklaras med hjälp av Chantal Mouffes teori om "vi och de". Under teoretiska utgångspunkter kommer vi redogöra vad Mouffes teori innebär.

Vi ser en stark koppling mellan kulturinstitutioner och segregation, därför har vi under tidigare forskning valt att skriva om forskning kring segregation och förorter. Under det senaste årtiondet har segregationsfrågor i Västeuropas storstäder uppmärksammas som ett samhällsproblem. Även segregationen i de nordiska storstadsregionerna har varit ett centralt ämne för forskning

¹⁵ Sahlin, Ingrid, *I trygghetens namn*, 334

sedan slutet av 1980-talet. Nya initiativ tas hela tiden på den politiska arenan till att starta integrationsprojekt för att bryta den negativa utvecklingen. Den senaste satsningen är regeringens storstadsdelegation som syftar till att bryta den etniska och sociala segregationen och verka för jämlika livsvillkor för alla invånare i storstäder, framför allt i “utsatta” förorter.¹⁶

Men det finns också forskare som ifrågasätter en ensidig problemformulering. Elisabeth Lilja, docent vid Stockholms universitet, skriver att även en segregerad miljö i en segregerad förort utvecklas till hembygd och bidrar till upplevelser av identitet och förankring hos invånare.¹⁷ Enligt Lilja är segregationen i förorten motsägelsefull. Hon menar att i den segregerade förorten finns både de som upplever identitet och utvecklar hemkänsla och förankring och de som lever i socialt utanförskap. Olika invånare i segregerade områden lever sida vid sida men har ingen kontakt med varandra. Förortslivet beskrivs ofta som problemfyllt, särskilt av utomstående personer det vill säga de som inte bor där. Lilja är kritiskt till detta och skriver att ur ett inifrånperspektiv framträder förortslivet positivt och betraktas inte alls som problematisk av dess invånare.¹⁸

Helena Holmberg är en liberal politiker, ledamot i regionfullmäktige och verksamhetschef på BID Gamlestaden.¹⁹ Hon har skrivit en bok som heter *Gamlestaden 2016: från förfall till pånyttfödelse: dags för BIDs i Sverige?*. BID är ett strategiskt verktyg för områdesutveckling: B-Business, I-Improvement, D-Districts. Begreppet myntades i Kanada under 1970-talet och 2016 när boken skrevs fanns det inte någon BIDs-lagstiftning i Sverige.²⁰ I sin bok presenterar Helena Holmberg tankar om hur BIDs skulle vara bra för Sveriges utveckling, särskilt i “utsatta områden”. BIDs är en institutionaliserad form av långsiktigt samarbete mellan flera lokala aktörer/partners med det gemensamma målet att stärka utvecklingen i ett specifikt område. Denna form av samarbete har som huvudmål att vara långsiktigt och att ha en grund i samordnade tankar.²¹ Globalisering och teknikutveckling bidrar till stora förändringar i

¹⁶ Lilja, Elisabeth: *Segregations motsägelsefullhet*, 2002, Intellecta DocuSys, Sollentuna, 4

¹⁷ Lilja, Elisabeth: *Segregations motsägelsefullhet*, 2-3

¹⁸ Ibid, 6

¹⁹ Helena Holmberg hemsida, Hämtad 2019-03-14, Tillgänglig: <http://helenaholmberg.se>

²⁰ Holmberg, Helena, *Gamlestaden 2016: från förfall till pånyttfödelse: dags för BIDs i Sverige?*, Fastighetsägare i Gamlestaden, 13-14

²¹ Holmberg, Helena, *Gamlestaden 2016: från förfall till pånyttfödelse: dags för BIDs i Sverige?*, 8-9

samhället, det innebär mängder med möjligheter men det påfrestar även samhället. Konkurrens ökar mellan företag, sociala utmaningar och människor. Kultur och handel finns på en plats, en plats där människor bor. Visserligen händer mycket nu på virtuella platser, trots det växer alla upp på en fysisk plats och de fysiska platserna är väldigt avgörande, främst för barn. Områden där olika aktörer inte pratar sinsemellan löper störst risk att misslyckas för områdets möjlighet till framgång. Politiken har länge gjort många olika satsningar för att vända negativa utvecklingar i “utsatta områden” (socialt och ekonomiskt).²²

Holmberg skriver att BIDs verksamheter kan falla in under en av följande kategorier:

- Skötsel
- Säkerhet
- Marknadsföring
- Parker och offentliga platser
- Investeringar
- Utveckling av lokalt näringsliv
- Samhällsservice²³

Det som gör Gamlestaden till ett extra unikt BIDs, är att området faller in under flera av dessa kategorier. Vi har under tidigare forskning nämnt trygghet och offentliga rummet i relation till förändringarna i östra Göteborg. Genom detta ser vi en stor koppling till Gamlestadstorg och Kortedala. Kopplingen kommer redogöras mer utförligt under analysen.

Holmberg har i ett uttalande sagt: Poängen med att dela in åtgärder i faser är att peka på det nödvändiga - om än lite tråkiga - åtgärder som måste finnas med i inledningen av ett stadsdelsutvecklingsarbete för att det ska få framgång.²⁴

Detta uttalande anser vi vara exkluderande då “om än lite tråkiga” innefattar bland annat bortträngningen av de som redan bor i ett område. Som Holmberg presenterar BIDs, tar vi ett ställningstagande att vi är kritiska emot detta strategiska verktyg och hur det används, även detta kommer vi utveckla senare i analysen.

²² Ibid, 7

²³ Holmberg, Helena, ”Lokal Utveckling - affärsmässighet och samhällsnytta”, 16 mars 2012, 10

²⁴ Holmberg, Helena, 16 mars 2012, 13

Vår tanke med denna studie är att ta upp kulturella dimensionen av gentrifiering i relation till barn och ungas rätt till kultur. Med hjälp av Loretta Lees, Tom Slaters och Elvin Wilys definition av gentrifiering, har vi i vår uppsats studerat hur gentrifiering kan ske indirekt och påverka befolkningen så att de inte längre känner sig hemma i sitt område vilket får dem att flytta. Detta presenteras under teoretiska utgångspunkten, gentrifiering.

Gentrifiering är enligt Winifred Curran kopplat till klass, kön, etnicitet och sexualitet. Curran tar i sin bok upp olika vinklar av gentrifiering och menar att gentrifiering måste förstås ur ett intersektionellt perspektiv.²⁵ Vi valde att fokusera på kulturinstitutioner i östra Göteborg som är en intressant stadsdel under utveckling. Inspirerade av Curran ville titta på förändringar som sker där ur ett intersektionellt perspektiv.

1.6 Teoretiska utgångspunkter

Det offentliga rummet

I boken *Stad till salu* som är skriven av Mats Franzén, Nils Hertting och Catharina Thörn beskrivs det offentliga rummet som ett öppet fysiskt rum, det innebär att det ska vara lika tillgängligt för alla. Det offentliga rummet innefattar bland annat torg, gallerior och gator som är platser där demokratiska funktioner finns. Det offentliga rummet är som ett öppet rum i samhället, författarna ifrågasätter emellertid hur pass öppet det offentliga rummet faktiskt är.²⁶ I *Stad till Salu* diskuteras även Richard Floridas teorier. Jamie Peck är en geograf som skrivit artikeln “Kreativitet som lösningen på allt”. I artikeln benämner Peck gentrifiering som en kreativ förstörelse och han kritiserar den planlösa användningen av Richards Floridas “kreativitetsfix”. Peck anser att problemet är att politiken som gynnar de grupperna som allredan tjänar på utvecklingen i städer polariserar stadsrummet. En grundläggande idé i entreprenörsurbanismen är att en stad som är attraktiv är en stad som innehar höga fastighetsvärden.

²⁵ Curran, Winifred, *Gender and gentrification*, 2017, Routledge, 2

²⁶ Franzén, Mats, Hertting, Nils & Thörn, Catharina, *Stad till salu: entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets värde*, Daidalos, Göteborg, 2016, 47-48

Peck skriver att: Tesen om kreativitet illusoriskt pekar ut 'mjuka' värden som kultur, mångfald och tolerans men hur dessa endast läggs ovanpå en redan utarbetade strategi för en nyliberalisering av stadsrummet.²⁷

Med detta menar Peck att staden använder sig av kultur för att förfina ytan och dölja det som egentligen sker med det offentliga rummet i områden som gentrifieras. Detta leder i sin tur till att många blir intresserade av att investera i dessa områden. Enligt Florida blir kulturen ett hjälpmedel för att höja fastighetsvärden. Enligt författarna till *Stad till salu* hade Göteborg redan innan Floridas tes fick fäste dessa tankar om att kultur höjer det generella värdet i en stad, detta tack vare Göteborg & CO som har arrangerat Göteborgskalaset, som sedan 2007 har gått under namnet Kulturkalaset. Detta kulturevent har stärkt Göteborgs attraktionskraft och indirekt bidragit till högre fastighetsvärden.²⁸

Den kreativa klassen

I sin bok *Den kreativa klassens framväxt* presenterar Richard Florida något som han kallar för den kreativa klassen. Enligt Florida har samhället genom åren på praktiska vis förändrats. Ekonomin har förnyats och fokus har flyttats från tunga industrier till högteknologisk utveckling. Detta innebär att städers centrum byggs om från grunden.²⁹ De städer som beslutsfattare idag vill ha, är de som genererar stora ekonomiska framgångar. Visionen av städer har därför radikalt förändrats. De gamla sociala strukturerna som förr var viktiga framställs snarare som kontraproduktiva idag. Det som innan innebar att vara ett sammansvetsat samhälle har idag en bromsande effekt på tillväxten för ekonomi och innovation menar Florida.³⁰

Florida skriver: Där starka band mellan människor en gång var så viktiga är svaga band nu mer effektiva. Där gamla sociala strukturer en gång var stärkande är de nu begränsade.³¹

Något som Florida kallar för "halvanonymitet" har blivit allt vanligare. Människor vill ha sitt egna utrymme för att kunna leva lite mera anonymt, exempelvis inte allt för nära sina grannar.

²⁷ Franzén, Mats, Hertting, Nils & Thörn, Catharina, *Stad till salu: entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets värde*, 48

²⁸ Ibid, 139-140

²⁹ Florida, Richard L., *Den kreativa klassens framväxt*, Daidalos, Stockholm, 260

³⁰ Florida, Richard L., *Den kreativa klassens framväxt*, 319

³¹ Ibid

I dagens samhälle är det mera prioriterat att satsa på sig själv och kämpa för sin egna utveckling, för att kunna uppnå sina personliga mål. Samhällen som förut aspirerade på att finnas för alla människor stöter numera bort människor och försöker istället attrahera den kreativa klassen. De städer och samhällen som idag växer fram, kännetecknas av varierande relationer, individualistiska ambitioner och svagare band. Människor vill nu, enligt Florida ha mångfald och möjlighet att vara sig själva.³² För att kunna bygga en kreativ gemenskap förklarar Florida att det inte längre är tillräckligt att enbart flera företag finns i en stad för att vara dennes drivkraft. Förr räckte det med att ha många företag, för en stad mätte sin status med just mängden företag som fanns där, nu har reglerna ändrats. Florida skriver att företag fortfarande onekligen är viktiga, de har dessvärre inte längre lika stor makt. Som vi sett flyttar företag ofta till platser där de mer kompetenta och mer kreativa människorna befinner sig. Florida menar att det är viktigare för städer, om de vill blomstra, att de har ett bra "människoklimat" framför att de har ett bra "företagsklimat".

Robert Nunn, VD på ADD Semiconductor, sa till Wall Street Journal att 'det viktigaste när man ska bygga upp ett teknologiföretag är att få tag på rätt människor. Det krävs en kombination av erfarenhet, kunskap, intelligens och energi. Det är viktigt att vara på en plats där det finns ett stort utbud av dessa egenskaper'.³³

Numera drar sig företag oftare till platser där de drivna och kreativa människorna redan befinner sig för att kunna utvecklas och vara nära den arbetskraft som de vill ha på företaget.

Gentrifiering

Gentrifiering är en process som innebär att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändras. Gentrifiering bygger på klassbaserad bortträngning och i gentrifieringsprocesser får nya grupper med högre socioekonomisk ställning, än den tidigare, tillgång till ett område. Samtidigt som ett område genom nya investeringar utvecklas till en miljö med hög status.³⁴ För att förtydliga vad vi menar med gentrifiering har vi använt oss av Lees, Slaters och Wilys definition som följer:

³² Ibid

³³ Ibid, 335

³⁴ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 2014, Studentlitteratur, 39

(1) the reinvestment of capital, (2) the social upgrading of locale by incoming high-income groups, (3) landscape change, and (4) direct or indirect displacement of low-income groups: and that we do not attach it to a particular landscape or context.³⁵

Med detta menar författarna att gentrifiering kan ske både direkt och indirekt. Nästan alltid innebär gentrifiering att höja statusen i ett område och att få höginkomsttagare att finna ett intresse för just det området.

På 1960-talet myntade sociologen Ruth Glass begreppet gentrifiering, begreppet utgår från det brittiska "gentry", ett ord som förr refererade till den lägre adeln. Glass beskriver gentrifiering som en process som är ytterst komplex. Renovering av äldre byggnader, hyresrätter som blir till bostadsrätter, vilket i sin tur genererar i bortträngning av tidigare hyresgäster.³⁶ Glass grundade ett nytt forskningsfält inom urbana studier. Längre diskuterades om fokus skulle läggas på renovering av äldre byggnader eller bortträngning av tidigare hyresgäster i gentrifieringsteorin.³⁷

Vi utgår från Glass teoretiska utgångspunkter av begreppet gentrifiering, vi ser dock att gentrifiering är mycket mera omfattande än enbart ekonomiska dimensioner och det faktum att hyror och priser går upp. Vi vill lyfta den kulturella dimensionen av gentrifiering och använder östra Göteborg som fallstudie.

Frågor som bör undersökas i detta ämnet är: "Vilka är gentrifierare?", "Var kommer de ifrån?", "Vad är det som lockar dem att flytta till det nya området?".

Forskare inom gentrifieringsämnet har länge undersökt frågor kring gentrifiering och vilka det är som räknas som gentrifierare eller "gentrifiers" på engelska. För att kunna besvara de här frågorna behövs förståelse om medelklassen och deras behov.³⁸

Den nya medelklassen och konsumtionsteori

David Ley har undersökt gentrifiering och gentrifierare ur ett klassperspektiv. Hans verk *The new middle class and the remaking of the central city* beskriver gentrifieringsprocesser i sex olika städer i Kanada. Ley fokuserar på "medelklassen" som ett begrepp och undersöker dess olika

³⁵ Lees, Loretta, Slater, Tom & Wyly, Elvin, *Gentrification*, 2007, Routledge, 158

³⁶ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 14

³⁷ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 15

³⁸ Lees, Loretta, Slater, Tom & Wyly, Elvin, *Gentrification*, 90

funktioner och definitioner. Ley skriver att staden genom sin utvecklingsprocess byter ut invånare och ersätter dem med en ny medelklass. Ley undersöker också gentrifiering ur en postindustriell kontext i ett projekt som berör kanadensiska städer. Projektet handlar om en stad som har värde både historiskt och i samtiden. Han fokuserar specifikt på kulturella aspekter av gentrifiering och argumenterar för att gentrifiering representerar en ny fas i stadsutvecklingen. I denna fas skapar den nya expanderande medelklassen en ny vision för staden.³⁹ Konsumtionsteorin som Ley utvecklat handlar om vad den nya medelklassen behöver och vilka faktorer som får den att flytta till nya områden.

Arbetarklassen

Kirsten Paton fokuserar i boken *Gentrifiering* hur gentrifieringsprocesser påverkar arbetarklassen och dess gemenskaper. I forskningen hävdas det att politiken använder gentrifiering som ett hjälpmedel till att förändra den lokala ekonomin men även för att hantera avindustrialisering av området genom att få kontroll över “svårhanterliga befolkningsgrupper”.⁴⁰

Paton skriver att gentrifiering är i teorin en hegemonisk process som handlar om att omforma klassidentiteter och förena dem. I praktiken sker det dessvärre förändringar i arbetarkvarteren. Paton uppmärksammar att under denna process förändras inte bara grannskapet utan även invånarnas attityd och sociala praktiker.⁴¹ Det finns begränsad forskning hur samtida gentrifieringsprocesser påverkar arbetarklassen. Tom Slater kallar detta för bortträngning av kritiska perspektiv från gentrifieringsforskning. Slater menar att konsekvenser av gentrifiering ignoreras och därmed finns inte fördjupad forskning kring det. För att kunna förstå hur människor i arbetarklassen hanterar situationen och gör motstånd, bör deras liv i grannskapsnivå studeras men även analysera hur samtida förändringar påverkar dem.⁴²

Våra intervjuer rör arbetarklassen i och med att de har bott eller jobbat i Kortedala. Vi tog upp forskning kring medelklassen för att uppmärksamma vilka det är som är gentrifierare och i detta fall Gamlestadstorgs nya befolkning, samt hur detta kan förstås i relation till konsumtionsteori.

³⁹ Lees, Loretta, Slater, Tom & Wyly, Elvin, *Gentrification*, 92

⁴⁰ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 134

⁴¹ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 135

⁴² Ibid, 134

Intersektionalitet och vithetsnormen

Begreppet introducerades av Kimberlé Crenshaw och det menar på relationen mellan kön, etnicitet, klass och andra kategorier som varje individ lever med.⁴³

Begreppet synliggör normerna som finns i samhället. De som på något sätt har alltid blivit exkluderade känner igen sig i det och kan relatera till begreppet. En person ses och behandlas aldrig som den är utan kategoriseras och rasifieras hela tiden. Rasifiering innebär att människor kategoriseras utifrån stereotypiska bilder som finns kring deras ursprung och bakgrund.

Exempelvis kan en mörkhyad kvinna bli exkluderad och rasifierad, både på grund av sitt kön och etnicitet. Begreppet har ett stort värde för feministisk- och genusforskning. Intersektionella studier har sitt ursprung i en antirasistisk kritik till vithetsnormen och inom genusvetenskap kritiseras även den "vita" feminismens hegemoni som exkluderar andra hudfärger än "vit". Med hjälp av intersektionalitet kan man förstå hur maktrelationer samverkar och varför de är viktiga.⁴⁴

Enligt De los Reyes och Mulinari är intersektionalitet ett teoretiskt perspektiv som tvingar oss att se på verkligheten med nya ögon och får oss att ifrågasätta de sociala normer som vi lever i.⁴⁵

I denna uppsats har klass och bakgrund varit två intressanta perspektiv på intersektionalitet som vi har haft med oss hela tiden under våra intervjuer och vårt fältarbete.

Richard Dyer skriver i sin bok *White* om vithet som en osynlig norm. Dyer skriver att under en lång period har vita människor varit omedvetna av privilegier som medföljer med deras hudfärg. Dyer uppmärksammar hur vita människor ofta benämner andra människor utifrån hudfärg och koppling till deras ursprung. Folk benämner sina kollegor eller vänner efter deras etnicitet, till exempel; kines, afroamerikan osv. Samtidigt som vitheten inte benämns när andra pratar om vita, vilket gör att vitheten blir en osynlig norm som endast synliggörs genom att någon ifrågasätter den.⁴⁶

⁴³ Davis, Kathy, *Feminist Theory: Intersectionality as buzzword*, 2008, 68

⁴⁴ De los Reyes & Mulinari, *Intersektionalitet*, 2005, Liber, Stockholm, 15-16

⁴⁵ De los Reyes & Mulinari, *Intersektionalitet*, 23

⁴⁶ Dyer, Richard, "Matter of White" i *White: Essays on race and culture*, 1997, 12

Sara Ahmed skriver om Dyers forskning och vithet som ett beteende som ibland kan utnyttjas. Ahmed skriver i *Vithetens fenomenologi* om hur vissa kroppar är mer "igenkännbara" och kan därför kopplas till någon slags rädsla och bli mer ifrågasatta. Hon försöker att bevisa att vitheten är verklig och behöver studeras. Som exempel på detta pratar Ahmed om sina personliga erfarenheter för att tydliggöra vita kroppars makt mot "andra" kroppar.⁴⁷ Ahmed skriver om sin erfarenhet på universiteten och skriver att när fyra svarta kvinnor råkar kliva in i ett rum samtidigt, uppmärksammas det av personer som är i rummet. Det faktumet att vi lägger märke till sådana ankomster visar på hur vissa rum kan sakna en bred representation och att vithetsnormen är ledande.⁴⁸

Vi och de

En teori som vi har utgått från är Chantal Mouffes teori och det liberala tänkandet som handlar om kollektiva identifikationsformer, då är det alltid ett "vi" som bildas i motsättning till ett "de". Mouffe menar på att det huvudsakliga problemet med den liberala rationalismen är att den utgår från en logik om det sociala som är baserat på ett essentialistiskt begrepp och uppfattar objektivitet som någonting som är inneboende i tingen. Detta tankesätt står helt oförstående inför individernas olikheter och leder till att varje samhällslig objektivitet byggs upp genom maktutövning.⁴⁹ Förändringarna runt om i östra Göteborg och synen på invånare från Kortedala har en stark koppling till "vi och de". Att kategorisera in invånare från "förorter" i en och samma grupp, det tyder på förnekelse av människors olikheter. Samtidigt som deras olikheter i relation till människor som bor i centrum kan ses som en faktor som håller dem skilda från varandra. De har olika förutsättningar och möjligheter, trots att de bor i samma stad.

Makt-teoretiska perspektiv

Michel Foucault beskriver att makt finns överallt och där det finns makt finns det även motstånd.⁵⁰ Foucaults resonemang är att makt inte utövas genom förtryck utan snarare genom tillverkning av individer, det vill säga subjekt. Makt finns överallt och är inbäddat i olika delar av

⁴⁷ Ahmed, Sara, *Vithetens fenomenologi*, 2007, 5

⁴⁸ Ahmed, Sara, *Vithetens fenomenologi*, 62

⁴⁹ Mouffe, Chantal, *Agonistik*, 2016, Atlas, 45

⁵⁰ Foucault, Michel, *Subject and power*, 1982, 4

samhället. Makt existerar i olika nivåer på olika sätt, Ambjörnsson kopplar till Foucault och skriver att makten inte enbart gäller i näringslivets styrelserum eller bland politiker utan finns i vardagen mellan lärare och elev, föräldrar och barn, kompisgäng eller mellan kollegor.⁵¹ Makt kan även finnas bland kroppar och andra förutsättningar som människor har, det kan kopplas till klass, kön och bakgrund. Foucault förklarar i sin text *Maktens maskor* att samhället i verkligheten är något där flera olika makter samordnas och tillsammans bildar en hierarki. Makt kan inte bli lokaliserat till endast en innehavare. Det finns olika regioner av makt, samhället är som en ögrupp av olika former av makter. Denna formen av makt är något som utövas snarare än något som man besitter.⁵²

1.7 Metod och material

För att uppnå vårt syfte och besvara våra frågeställningar har vi under uppsatsen valt att använda oss av olika metoder. Följande motiverar vi varför vi har valt just dessa metoder.

Intervju

Intervju var en ganska självklar metod för oss i och med att vi var intresserade av invånares synpunkter och upplevelser. Intervjuer är enligt Ulla Eriksson-Zetterquist och Göran ett oslagbart verktyg.⁵³ På en kort tid kan man få höra åsikter från personer av intresse som är berörda av fenomenet, som studien handlar om. En intervju ger möjligheten att lyfta och framföra de intervjuade personernas åsikter, språkbruk, normer och erfarenheter.

Vi började uppsatsen med en stadsvandring i östra Göteborg för att få inspiration. Ganska snart bestämde vi oss för att fokusera på kulturinstitutioner och vi var extra nyfikna på just Världslitteraturhuset. Med hjälp av vår handledare fick vi tips om kopplingen mellan Världslitteraturhuset och Kortedala bibliotek som vi tidigare redogjort för. För att sedan kunna hitta personer att intervjua, gick vi med i en grupp som vi hittade på Facebook, gruppen hade

⁵¹ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, Natur och Kultur Akademisk, 2016, 123

⁵² Foucault, Michel, "Maktens maskor" i *Diskursernas kamp*, Brutus Östlings bokförlag Symposion, Eslöv, 2008, 209

⁵³ Eriksson-Zetterquist, Ulla och Ahrne, Göran. Intervjuer. I *Handbok i kvalitativa metoder*, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.), 3 8. Stockholm: Lund, 2015, 53-54.

bildats under namnet "Rädda Kortedala bibliotek". Den skapades med syftet att förhindra förändringarna som Kortedala bibliotek står inför.

Vi har intervjuat sju personer både unga och äldre mellan åldrarna 19-74, som är bosatta eller har jobbat i Kortedala och Gamlestaden. Alla som vi har pratat med har olika kopplingar till Kortedala bibliotek. De yngre är mellan 19-23 och har föräldrar med utländsk bakgrund. De fyra andra intervjupersonerna har svensk bakgrund och är mellan 33-74 år.

Semi-strukturerad intervju

Vi har använt oss av semi-strukturerade intervjuer för att sedan kunna jämföra intervjupersonernas svar med varandra. I kvalitativa intervjuer kan man variera fasta frågeformuleringar och ställa dem på olika sätt. På detta sättet kan man själv välja i vilken utsträckning man vill komplettera med öppna frågor.⁵⁴ En fördel med kvalitativa intervjuer är enligt Zetterquist och Ahrne att man kan anpassa frågorna i den ordningen som passar bäst beroende på situationen. Genom att använda samma frågor, framgår det tydligt genom deras svar hur de ser på samma förändringar och hur de tänker om framtiden. Från början var tanken att även intervju någon i personalen på biblioteken och besökare på Världslitteraturhuset. I början ville vi även göra observationer på båda biblioteken, flera faktorer gjorde så att vi sedan begränsade metoden för fältarbetet till bara intervjuer med besökare av Kortedala bibliotek. Det var på grund av tidsbrist och för att vi kände att vi fick in väldigt mycket material från våra intervjuer. Inför intervjuerna fick personerna själva välja vilken plats de ville träffa oss på, för att det skulle vara så bekvämt som möjligt för dem. Vi hade tänkt att alla intervjuer skulle vara separata. De yngre intervjupersonerna ville hellre göra en gruppintervju så då fick det bli så. Det var en större utmaning att analysera en gruppintervju än de separata intervjuerna, då hade de många bra åsikter och det märktes att deras synpunkter utvecklades med hjälp av varandra i ett flödande och naturligt samtal. Det framgick att de hade pratat om detta ämne tillsammans förut och det var ett ämne som tydligt berörde dem alla tre.

⁵⁴ Eriksson-Zetterquist, Ulla och Ahrne, Göran. Intervjuer. I *Handbok i kvalitativa metoder*, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.), 3 8. Stockholm: Lund, 2015, 38

Allmänna handlingar och synpunkter

En del av vårt material består av allmänna handlingar och synpunkter relaterade till Kortedala bibliotek och Världslitteraturhuset, som är registrerade på Göteborgs stad och Stadsdelskontoret. Detta använde vi för att få en allmän bild av hur befolkningen i området upplever förändringarna kring Kortedala bibliotek. Det finns brev från olika personer som motiverar varför Kortedala behöver ha kvar sitt bibliotek, samt en namnsamling som ca 4000 personer skrivit under. Breven handlar mest om personliga relationer till biblioteket och visar vilken stor betydelse biblioteket har i invånarnas vardagsliv. Detta hjälpte oss dessutom att få förståelse kring vad som egentligen hänt och kommer hända med Kortedala bibliotek. Det var först efter att vi hade läst de här handlingarna som vi insåg problematiken kring Kortedala biblioteket och behovet av biblioteket i området. Vi har inte använt de här handlingarna i analysen, men det hjälpte oss att få en bra bild av ämnet och att förstå vad vi ville att syftet med vår uppsats skulle vara. Genom dessa allmänna handlingar fick vi en förförståelse kring problemen som invånare i området har belyst.

Analysprocessen

Efter att ha transkriberat alla intervjuer var det dags för analysprocessen och urval. De analytiska filerna som vi arbetade med sorterades, därefter delades de upp mellan våra teoretiska begrepp och utgångspunkter.⁵⁵ Målet med analysen var att finna svar till våra frågeställningar i den transkriberade texten. Enligt Öberg bör forskaren lära sig av sitt material och låta materialet ifrågasätta sin förståelse. Det var några saker som var återkommande hos våra intervjupersoner, därför delade vi upp materialet under fyra olika teman för att underlätta analysen. Sist men inte minst har vi använt oss av textanalys för att analysera vårt intervjumaterial och för att analysera olika texter som vi har hittat om Världslitteraturhuset och på hemsidor till fastighetsbolag med marknadsföringssyfte för det nya Gamlestadstorg. Efter vår stadsvandring och efter att vi hade läst om Gamlestaden och den nya visionen, blev vi extra nyfikna på hur Världslitteraturhuset används i olika sammanhang. Till exempel för marknadsföringssyfte som en värdefull resurs i

⁵⁵ Öberg, Peter. Livshistorieintervjuer. I *Handbok i kvalitativa metoder*, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.), 3 8. Stockholm: Lund, 2015, 63-64

den nya Gamlestaden. PEAB och Platzer är två av fastighetsbolag som just nu bygger över 100 nya bostäder i Gamlestaden.

1.8 Etiska hänsynstaganden

Alla intervjupersonerna har anonymiserats och även under citering har vi valt att benämna personen som IP (intervjuperson) nummer 1, 2 osv. Vi har informerat alla intervjuade personer att det är en kandidatuppsats som informationen kommer användas i och bitt om lov för att citera dem i uppsatsen. De har även kontaktuppgifter till oss ifall de ångrar sig eller har några ytterligare synpunkter att delge oss i efterhand.⁵⁶

Under intervjuprocessen blev vi kontaktade av Ingrid Atlestam, tidigare chef på både Gamlestadens bibliotek och Kortedala bibliotek. Ingrid är en av initiativtagarna till idén om Världslitteraturhuset och har skrivit några artiklar om det i bl.a. GP (Göteborgs posten). Efter att ha intervjuat Ingrid kom vi gemensamt överens med henne om att vi får använda hennes namn i uppsatsen. Eftersom vi har använt hennes citat från artiklar så vore det svårt att anonymisera henne. Hon har själv publicerat olika texter i sitt eget namn om detta och står för sina synpunkter.

⁵⁶ Forskningsetiska principer, 10, <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

2. Analys

Kulturinstitutioner är enligt oss viktiga, de har en betydelsefull roll i samhället och ger förutsättningar för medborgare att kunna ta del av kunskap oavsett socioekonomisk status. Göteborgs stad skriver i sin plan om ett jämlikt Göteborg, om mänskliga rättigheter och rätten till bland annat kultur:

Social hållbarhet och jämlika livsvillkor och förutsättningar för hälsa är en del av de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna rör alla delar av samhället och livets alla skeden. De omfattar medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. De mänskliga rättigheterna är baserade på värden som värdighet, rättvisa, jämlikhet, respekt och självständighet.⁵⁷

I samma text skriver Göteborgs stad även om tillgång till kultur, mötesplatser och service:

Andra exempel på fysiska egenskaper kan vara luftkvalitet, bullernivåer, tillgång till naturvärden nära bostaden och tillgång till kultur, mötesplatser och service. Därför är det av stor betydelse att samhällsplaneringen bidrar till såväl hälsofrämjande arenor, goda fysiska miljöer, överbryggar barriärer och främjar social interaktion och fysisk aktivitet. Jämlik tillgång till grundläggande samhällsservice, fritid- och kultur och friluftsliv är andra viktiga pusselbitar för att främja en jämlik hälsa.⁵⁸

I Följande avsnitt kommer vi att presentera vår analys av svaren vi har fått från intervjupersonerna kopplat till våra teoretiska utgångspunkter. För att underlätta läsningen i analysen, har vi delat upp analysen i fyra underrubriker:

- Reklamtexter
- Gentrifierings koppling till segregation i östra Göteborg
- Kulturella dimensionen av gentrifiering
- Kortedala bibliotek som en multikulturell mötesplats

⁵⁷ Göteborgs stad. *Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018- 2026*, 7

⁵⁸ Göteborgs stad. *Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018- 2026*, 7

2.1 Reklamtexter

Under tiden som vi läste om Gamlestadens historia och områdets nya vision, så hittade vi reklam som var intressant för oss i och med att de har mer eller mindre en koppling till Världslitteraturhuset. Nedan hittar ni två olika exempel (se bild 1 & 2) från Göteborgs stad och PEAB byggfirma. På Världslitteraturhuset finns det reklambilder av det nya resecentrumet, det nyöppnade Espresso House, framtida bostäder och cykelgaraget som förväntas bli klara år 2020 (se bild 1), där står det att:

Gamlestadstorg är kanske Göteborgs mest välkomnande plats, det tycker vi iallafall. En plats för alla, med något för alla. Under de närmaste åren händer det mycket kring Gamlestadstorg. Årsskiftet 2019-2020 står det nya cykelgaraget med 700 parkeringsplatser klart. Under 2020 blir Brf Gamlestads brygga och Gamlestadens nya hotell båda klara. Därefter väntar fler bostäder, kontor, butiker, restauranger och andra destinationer i närområdet. Spännande!

Detta citatet innehåller info som går att koppla till det offentliga rummet, butiker, restauranger med mera som ska vara till för alla medborgare. Det är dessvärre svårt att i nuläget se ifall alla kommer känna sig välkomna i dessa rum, det är något som tiden får avgöra. Det går visserligen att spekulera kring det genom de svar vi fått av intervjupersonerna som vi har varit i kontakt med. Det är flera av dem som redan uttryckt känslor om att de inte kan känna sig hemma i området runt Gamlestadstorg längre, utan snarare tvärtom. Hur invånarna i östra Göteborg upplever detta gällande tillgängligheten idag. I flera svar framgår det att invånare i Kortedala upplever att kulturen har använts för att höja statusen på Gamlestadstorg istället för att bidra till mångfalden. Där har klassklyftorna mellan de som bor i Kortedala nu och de som kommer flytta in i nya Gamlestaden ökat. Världslitteraturhuset marknadsförs som en plats för mångfald i reklamtexter. Därför går att fråga sig vem Gamlestadstorg egentligen byggs för?

Bild 1, Nya gamlestadens vision

Världslitteraturhuset har inte hamnat på Gamlestadstorg och just i de lokalerna av en slump. Utan här ser vi en stark koppling till Richard Floridas idé om den kreativa klassen och kultur. Kulturella mötesplatser används som säljargument för det nya Gamlestadstorg. På byggfirman PEABs hemsida kan man se deras nya lägenheter, som förväntas stå klara år 2019 och ett säljargument som används är att “bli granne med Världslitteraturhuset”. En av deras bilder i reklamen är dessutom på just Världslitteraturhuset och det nya resecentrumet (Se bild 2).

På hemnet.se kan man se lägenheter som är till salu i området. I dagsläget är utgångspriset för den billigaste lägenheten vid Gamlestadstorg 2.350.000 kr.⁵⁹

Gamlestadstorg är en knutpunkt för östra Göteborg gällande kollektivtrafiken, där passerar sex av tolv spårvagnar. Göteborgs stad framställer Gamlestaden som en viktig del för Göteborgs centrum.

Ett nytt resecentrum, bostäder, handel och service ger nytt liv och ökar dragningskraften till stadsdelen. Stadsdelen har en lång historia och kommer i framtiden att ha fördubblat sitt invånarantal.⁶⁰

⁵⁹ Hemnet. Hämtad: 2019-03-18, Tillgänglig: <https://www.hemnet.se>

⁶⁰ Stadsutvecklingen, Gamlestaden, <https://stadsutveckling.goteborg.se/gamlestaden> Hämtad: 2018-02-26

Detta har alltså blivit Sveriges första officiella BIDs, olika lokala aktörer förenas i att göra ett befintligt område mera attraktivt och försöka lyfta det området tillsammans. Samarbeten som dessa har ett huvudsakligt mål, att genom samordnade tankar nå den målbild de har gällande utveckling för ett specifikt område. Detta syns i östra Göteborg, där flera olika företag i dagsläget samarbetar för att försöka skapa det nya Gamlestadstorg och uppnå visionen som finns.

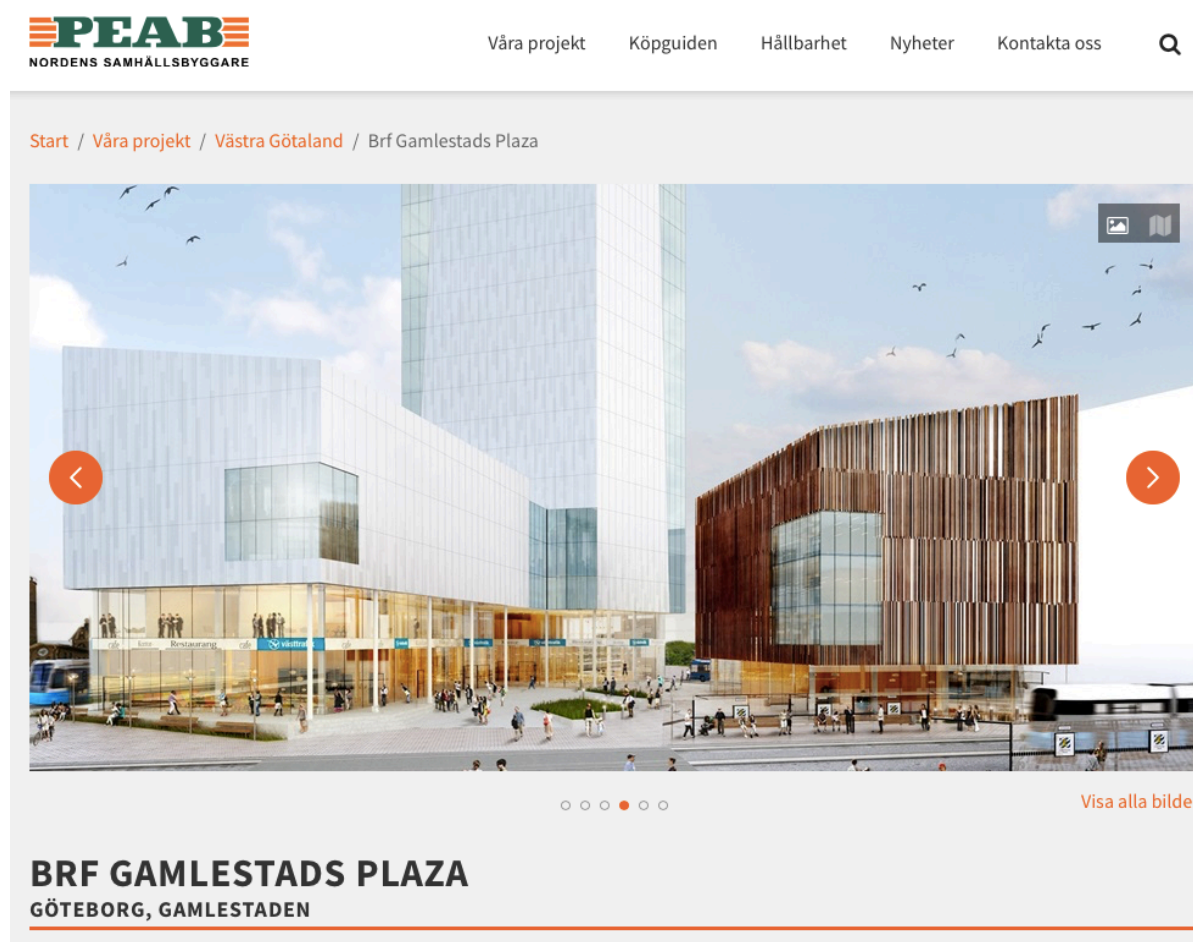

Bild 2, PEAB hemsida

Ingrid Atlestam, en av våra intervjupersoner, har varit chef på både Gamlestadens bibliotek och Kortedala bibliotek. Hon berättade att idén bakom att ha ett mångspråkig bibliotek var hennes idé från början, eftersom hon kände att det fanns ett stort behov. Hon har skrivit olika artiklar om sin idé i bl.a. GP (Göteborgs Posten). I och med att hon var en av dem som låg bakom idén blev hon inbjuden för att hålla tal på invigningen av Världslitteraturhuset, som skedde i december 2018. Dessvärre blev hennes tal inställt några dagar innan invigningen. Orsaken var att bara de involverade politikerna fick hålla tal, men Ingrid känner själv att detta berodde på att hon är en aktiv medlem i gruppen "Rädda Kortedala bibliotek" och hon har blivit intervjuad och pratat om problematiken kring förändringarna på Kortedala bibliotek.

Hon är väldigt medveten om förändringar som sker i östra Göteborg och hon har även skrivit en bok om Gamlestaden. Dock tror hon inte att förändringarna kring Kortedala biblioteket och det nya Världslitteraturhuset är på grund av gentrifiering som sker i området. Ingrid upplever en besvikelse kring valet av lokalerna för det nya Världslitteraturhuset. Lokalerna verkar i grunden vara kontorslokaler och enligt Ingrid, som en expert inom biblioteksvärlden anser hon att ett bibliotek behöver en öppen planlösning för att kunna anpassa sig till olika evenemang. Samt för att barn och unga ska kunna röra sig fritt runt omkring, även för att vara en bra arbetsplats för bibliotekarier. Genom att ha olika avdelningar, fördelade på olika våningar uppkommer svårigheter när det gäller att bemanna biblioteket för att kunna hjälpa besökare på bästa sätt. IP1 berättade om ett besök på Världslitteraturhuset med sitt barnbarn. De hade svårt att hitta personal när de var i behov av det och kände då att biblioteket inte tillgodosåg deras behov vid det besöket.

2.2 Gentrifierings koppling till segregation i östra Göteborg

Gentrifiering i detta fall handlar inte om ökade hyror utan hur kulturella resurser hamnar mer centralt för att besvara medelklassens behov. Paton påpekar i boken *Gentrifiering* att medelklassen inte är den enda klassen i staden. Paton skriver om gentrifieringens hegemoni och redogör för hur en hegemonisk modell kan användas för att förstå och undersöka varför individer i arbetarklassen förhandlar och gör motstånd mot dessa processer.⁶¹ En hegemoni bygger på förhandlingar och samtycke som genomförs på ideologiska grunder. Det sker sällan genom fysisk tvång eller påtryckningar, därför lämnar det utrymme för motstånd och förhandling. Patons modell riktar fokuset mot klasstillhörighet och undersöker hur arbetarklassidentiteter omformas.⁶² Klasskillnader kan ses som ett resultat av sociala strukturer och den orättvisa fördelningen av makt och resurser.⁶³

Gentrifiering går att koppla till segregation på det sättet att de svaga socioekonomiska grupperna inte har en plats i den nya stadsvisionen och bortprioriteras ännu mer under processens gång. En intervjuperson berättade att Kortedala bibliotek är det enda stället som elever från skolan har gångavstånd till och kan vara på under sin fritid. De kommer till läxhjälpen och är på biblioteket även under sina raster. Biblioteket är dessutom en uppskattad miljö för de som bor trångt med flera barn i området. På biblioteket får barnen chansen att röra sig fritt på en stor yta, vara för sig själva eller träffa sina kompisar beroende på vad de känner för. Enligt våra intervjupersoner är läxhjälpen en populär aktivitet bland skolbarn. Det brukar vara runt 40-50 personer som kommer dit. Om biblioteket tvingas att minska sin yta kommer biblioteket inte kunna fortsätta med läxhjälpen, såsom den är nu, utan barnen kommer då behöva åka till Världslitteraturhuset istället. Det är ännu oklart hur mycket Kortedala bibliotek kommer påverkas av dessa förändringar. Det finns vissa som säger att biblioteket kommer bli tvunget att lägga ner sin verksamhet, medan vissa försöker hålla hoppet uppe. Det som är säkert är att de inte längre kan ha sina öppettider och resurser kvar i samma omfattning. Just nu saknas det bland annat barnbibliotekarie och antalet i personalen har minskats.

⁶¹ Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 139

⁶² Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, *Gentrifiering*, 140

⁶³ Ibid, 142

De yngre intervjupersonerna som vi har pratat med upplever att det har skett en stor förändring kring kulturella mötesplatser under de senaste åren. De uttrycker att de är oroliga för de unga i området. En av våra yngre IP berättade att:

När jag var i den åldern när jag brukade hänga där (på biblioteket), dagens barn eller ungdomar i den åldern, ser jag att de hänger på andra ställen istället. Så typ de hänger utanför, eh typ videoaffären som vad ska man säga, är dålig, fast har stämplats alltså en negativ (plats) som den typiska förortsbilden man har. Där får du det bekräftat, alla står utanför affären. Medan när vi var små var det inte så, barnen såg inte farliga ut. Vi var ute, alla hade kul, någon störde men blev tillsagd men nu är verkligen alla står där, ser som att de ska slå sönder nåt.

De unga känner att de inte längre känner sig välkomna i den nya Gamlestaden, en annan yngre intervjuperson sade att: "Folk kan stirra ner dig, asså du kanske inte passar in här, trots att det här är ditt område."

Gamlestadstorg för de här unga personerna som vi har intervjuat, är bara en plats där de byter vagn för ta sig in till stan. De kan tänka sig att besöka Världslitteraturhuset, bara för att de är nyfikna på platsen. De känner dock inte att de skulle kunna passa in som rätt målgrupp för Världslitteraturhuset. När vi frågade varför svarade IP4: "Jag gillar inte den nya Gamlestaden. Det har moderniserat så att i framtiden kommer kännas exklusivt. Det blir som en Majorna för en 'Bergsjöbo'."

De pratade även om att det känns som ett "vi och de" mellan Kortedala och nya Gamlestaden, vilket syftar på Mouffes teori om olikheter bland individer, som sätter individerna i en situation mot varandra.⁶⁴ IP4 fortsatte att:

Kortedala när jag var liten var väldigt blandat, svenskar och invandrare, då var det inte så mycket kriminalitet alls, nu kan jag inte säga heller att jag sett kriminalitet där, men när man ser polisen så ofta och hör polishelikoptrar i jämförelse hur det var innan. Då låg ändå polishuset i Kortedala och vi såg dem väldigt sällan[...]Polisen kommer till Kortedala och är inte i Kortedala.

⁶⁴ Mouffe, Chantal, *Agonistik*, 2016, Atlas, 45

De upplever som tidigare nämnt att området har förändrats under de senaste åren och de menar att förändringarna som sker på biblioteket kommer försämra situationen för de unga i området.

IP5 upplever att biblioteket var en plats där unga lärde sig saker, även om det inte känns som det direkt:

Om unga är på biblioteket och stör och blir tillsagd, på något sätt så sätter det ändå gränser för ah men det här var inte okej, då kanske jag ska vara tystare och så lär man sig att vissa grejer är inte okej och vissa grejer är okej.

IP4 upplever att i och med att det nu bara finns butiker och livsmedelsaffärer på torget har det lett till att området har blivit väldigt opersonligt och det finns ingenting i området som invånare kan sysselsätta sig med.

Det är mycket folk från andra områden som kommer till Kortedala och det går ut över oss, dem brotten som begås där av folk som inte är från Kortedala går tillbaka på oss. Det hände i Kortedala, det är folk från Kortedala, tänker folk. Så (nu) polisstationen ligger inte ens i Kortedala längre, men vi ser mer polisbilar än vi brukade se och det säger ju en hel del.

Som Elisabeth Lilja skrivit nämns förorten oftast som en problemfylld plats och den stereotypiska bilden som finns påverkar hela befolkningen.⁶⁵ Det blir påtagligt i flera svar vi fått i våra intervjuer, hur stereotypiska fördomar har haft en inverkan på området runt torget och hur förändringarna har påverkat de som bor där. Detta har fått deras "hemmakänsla" att rasera allt mer på grund av alla förändringar på torget och i närområdet. IP5 berättade om hur området var när de var yngre och hur små saker har haft en stor betydelse för dem:

De har tagit bort allting, det finns ett socialkontor och så var det polisstationen och så fanns det en bänk där vi brukade sitta och chilla. [...] Det var fyra bänkar, vi satt där och en del satt där och rökte, dem som rökte. Ungdomar satt där på dagen och på somrarna det var verkligen aura. [...] Det var skönt, man behövde inte oroa sig för att föräldrar skulle komma och se dig hänga med killar eller tjejer, eller vad du än gjorde. [...] Det var fortfarande ett ställe man kunde vara på, som

⁶⁵ Lilja, Elisabeth, *Segregations motsägelsefullhet*, 4

var utomhus utan att det var så konstigt. För idag, vad är det? Det är hållplatsen. Man kan inte sitta länge där.

Våra yngre intervjupersoner känner att när grupper av ungdomar i förorten umgås ute, blir de lätt dömda för deras yttre attribut. Då är de inte längre bara en grupp ungdomar som umgås, de kan bli dömda för sin bakgrund, kön och klass. "För man blir så lätt dömd när man är en hel grupp ungdomar som hänger. När dem tog bort bänkar blev det problem för alla."

Sara Ahmed skriver i *vithetens fenomenologi* att det finns inga främliga kroppar men det finns vissa kroppar som är mera "igenkännbara" och de kan kopplas till någonting negativt. Ahmed hävdar att hennes namn gör henne långsammare i vissa sammanhang t.ex. flygplatsen. Att ha ett muslimskt namn gör henne till en "igenkännbar kropp" som kan relateras till terrorism och detta leder till att hon kan bli ifrågasatt av personer som sitter på en maktposition. Ahmed skriver av personlig erfarenhet att även om hon reser med ett brittiskt pass som bevisar att hon är född i England, blir hon stoppad varje gång hon ska åka utomlands och får frågan var hon kommer ifrån.⁶⁶ Att se en ungdomsgrupp med annan bakgrund och hudfärg blir helt enkelt mer än bara unga som sitter och umgås med varandra. Det kan kopplas till negativa saker och därför skapa problem för dem. I detta fallet löste beslutsfattare detta genom att ta bort bänkarna för att bli av med ungdomsgängen som satt där på torget.

Unga och deras familjer i området känner sig inte längre trygga, både från kriminalitet och myndighetspersoner. Även om dessa tre yngre intervjupersoner har växt upp och alltid bott i området, märker de nu skillnaden genom att polisen övervakar alla invånarna. De känner att deras bakgrund och utseende ökar risken för att bli förföljda av polisen. Sara Ahmed skriver att kroppar som inte är normen, det vill säga icke-vita kroppar, kan i det sociala sammanhanget bli ifrågasatta av de som uppfyller normen. Sådana kroppar kan stoppas, och i stoppandet läggs det märke till vissa saker, exempelvis att få frågor såsom: Vem är du? Vad gör du här? Varför är du här?⁶⁷ Varje fråga är enligt Ahmed en "stoppsmarkering" och markerar makt i relation till dessa

⁶⁶ Ahmed, Sara, *Vithetens fenomenologi*, 2007, 64

⁶⁷ Ahmed, Sara, *Vithetens fenomenologi*, 62

kroppar. IP4 berättade om en personlig erfarenhet: “Det (torget) blev övervakat av poliser hela tiden, och vem som helst blev förföljd, alltså min pappa blev förföljd.”

IP4 upplever att dennes pappas utseende och bakgrund hade en betydande roll för denna händelsen och IP4 ifrågasatte med sina kommentarer vithetsnormen och de fördomar som finns mot andra hudfärger. Ahmed undersöker vithet som en vana och benämner vita kroppar som “bekväma kroppar”. Enligt Ahmed tar rummen färg av de kroppar som bebor dem. Vita kroppar är de som tas för givet och resulterar i en viss “likhet” som får icke-vita kroppar att känna sig obekväma, utsatta, synliga och annorlunda när de tar upp dessa utrymmen. Vithet är osynligt för dem som besitter den eller de som är vana vid denna besittningen. Ahmed pratar om sin egen erfarenhet på universiteten och skriver att när fyra svarta kvinnor råkar kliva in i ett rum samtidigt, uppmärksammas det av personer som är i rummet. Det faktumet att vi lägger märke till sådana ankomster visar på hur vissa rum kan sakna en bred representation och att vithetsnormen är ledande.⁶⁸

⁶⁸ Ahmed, Sara, *Vithetens fenomenologi*, 62

2.3 Kulturella dimensionen av gentrifiering

Det som är speciellt med Världslitteraturhuset är dess mångspråkiga litteratur och förhoppningsvis besökare. Världslitteraturhuset fungerar som en magnet för den kreativa klassen. Däremot upplever besökare och invånare från Kortedala att det som egentligen har hänt är att politikerna i mångfaldens namn har tagit bort ett resursbibliotek från ett område rikt på mångfald. Detta har de i sin tur gjort för att höja ett annat områdes status och möjligheter till utveckling. Det som är uppenbart är att gentrifiering inte bara handlar om ökade hyror och nya hyresgäster, utan även är kopplat till kultur. Varje område som gentrifieras utvecklar en ny kultur, som inkluderar vissa mer, medan andra exkluderas inom samma kultur. De yngre intervjupersonerna bekräftar det genom sina svar, att deras område som de har växt upp i, inte längre känns som förut:

Det känns inte som vi, det är inte vårt område längre. Man växer upp på ett sätt och det känns tryggt, även om det inte är det finaste som finns, du har ändå en sån trygg hemkänsla, ingenting kommer hända här.

Även om samhället ser på förorter som ett otryggt område, så har Kortedala bibliotek varit en plats för bildning för arbetarklassen. Det har dessutom varit en trygg plats och ett hem för de personer som vi har pratat med. Vi frågade alla under våra intervjuer om de tror att unga som besöker Kortedala bibliotek kommer besöka Världslitteraturhuset också. Nästan alla var tveksamma till det och de tror inte att de unga kommer att besöka Världslitteraturhuset i samma utsträckning som de har besökt Kortedala bibliotek genom åren.

Idag köper jag mina böcker själv, men när jag var liten, om det var någon bok så lånade jag alltid den, det var gratis, enkelt... Finns det någon som inte har möjlighet att köpa en bok så är det bra att de kan ifall de ska hem efter skolan så kan de låna en bok... Men jag hade aldrig låtit mina barn åka från Kortedala till Gamlestaden för att låna en bok. Det är för långt för ett barn att åka själv.

Att inte ha bibliotek i ett området påverkar barn och ungas rättigheter kring kulturen. Göteborgs stad skriver i sin plan för ett jämlikt Göteborg, att alla barn och unga oavsett vilken stadsdel de

bor i och vilken bakgrund de har ska ha tillgång till kultur och kunna vara delaktiga. Verkligheten som framkommer via våra intervjupersoners åsikter och upplevelser stämmer inte överens med det som Göteborgs stad anser bör finnas i ett område för att uppnå ett jämlikt Göteborg. IP4 fortsätter:

Om jag inte har råd att köpa en bok till min son eller dotter, vad sätter det då för förutsättningar för mitt barn? [...] Det är redan svårt nog för oss att integreras eller få tillgång till kunskap på samma sätt som människor med mer privilegier, om man tar bort bibliotek som är en sån enkel källa för alla att kunna ta del av allt, så påverkas ju man. Och ja man kan ju gå in på datorn, men har man inte råd med en riktig bok har man kanske inte heller råd med en E-bok.

Ingrid Atlestam säger att bibliotek behövs i områden där folk inte så lätt kan ta sig till stan, på grund av att de kanske har små barn till exempel, att ha ett bibliotek i närheten av sin bostad är av yttersta vikt. Hon säger "Barn ska ha gångavstånd till bibliotek, absolut."

Det framgår inte i något svar att personer i Kortedala känner sig prioriterade med det lilla som finns kvar på torget när det kommer till tillgänglighet inom kultur. Blir det mer negativa förändringar för biblioteket kommer det bara att gå utför för hela torget.

En av Ingrid Atlestams sista kommentarer framför detta tydligt:

Biblioteket kommer ju bli mindre om det inte får återgå till sin gamla omfattning både vad det gäller tider och innehåll så kommer det ju bli mindre relevant helt enkelt. Det gör väl att det finns de som slutar att använda biblioteket.

Slutar "Kortedalabor" att gå till biblioteket kommer hela torget att påverkas, stämningen och livet där kommer bara få fler negativa konsekvenser av dessa förändringar som pågår just nu.

En sak som alla våra intervjupersoner som har besökt Världslitteraturhuset är överens om, är att barnavdelningen är den bästa och mest kreativa delen av Världslitteraturhuset. Även som Ingrid säger så är det den delen som inte är fullt funktionell på Kortedala bibliotek i dagsläget. "Läxhjälpen är ju kvar så att det är ju öppettiderna som är den stora katastrofen och att de inte har någon, ah det saknas ju barnbibliotekarier nu."

Det finns en motsägelsefullhet hos Världslitteraturhuset. Den hävdar sig för att vara en plats som ska bidra med mångfald genom att det finns böcker på många olika språk. Dessvärre uppfattas

Världslitteraturhuset som en exklusiv och inte så inbjudande plats enligt de intervjupersoner som vi har varit i kontakt med. I Richard Floridas bok förklarar han att de städer som idag växer fram kännetecknas av individualistiska ambitioner och varierande relationer, dock svagare band mellan människor. Individer vill ha mångfald men vill fortfarande ha utrymme för att vara sig själva.⁶⁹ Även Leys konsumtionsteori har en koppling till detta om vi tittar på vilka det är som är den nya befolkningen i detta området. Att ha en bred och öppen barnavdelning gör Världslitteraturhuset till en intressant plats för barnfamiljer och på det sättet leder det till att nya Gamlestaden blir mera intressant för människor att bosätta sig i. I rapporten *Fördjupad översiktsplan. För delar av Gamlestaden - Bagaregården* från Göteborgs stad står det:

Gamlestaden har rika historiska värden som bör göras levande och tas tillvara. Livet i stadsdelen har under det gångna seklet haft en skiftande karaktär. Föreningslivet har djupa rötter i bl.a Sveriges första hyresgästförening och en tidig idrottsrörelse, vilket alltjämt utvecklas. Befolkningen har under senare årtionden förändrats från en barnrik stadsdel mot vuxendominans, vilket orsakas främst av den stora andelen smålägenheter. Önskvärt vid nyproduktion av bostäder att det blir en hög andel lägenheter som passar för barnfamiljer.⁷⁰

Detta tyder på att den nya Gamlestaden vill vara attraktivt för barnfamiljer och därför ser staden till att området ska besvara barnfamiljers behov och förväntningar. Att ha en välfungerande barnavdelning på Världslitteraturhuset är en attraktionsfaktor för barnfamiljer. Det går att se att Världslitteraturhuset står för detta som tillhör den kreativa klassen. Genom sin breda representation av litteratur som finns där visar de på mångfald. Världslitteraturhuset har dock inte lyckats att få med sig människorna i området från de gamla biblioteken till denna nya exklusiva byggnad som Världslitteraturhuset ligger i. Valet av lokaler har indirekt visat på att de vill främja för att folk ska vilja bo i Gamlestaden som ett område med hög status. Ingrid har genom sitt tidigare yrke som chef på bibliotek i östra Göteborg ett stort kontaktnät bland bibliotekarier. Hon har starka känslor om lokalerna som Världslitteraturhuset nu ligger i och har hört från bibliotekarier att de inte fick vara delaktiga i valet av lokal:

⁶⁹ Florida, *Den kreativa klassens framväxt*, 319

⁷⁰ Fördjupad översiktsplan. För delar av Gamlestaden - Bagaregården. Del 3 Samrådslista och utställningsutlåtande. Göteborgs stad Stadsbyggnadskontoret, 34

Tyvärr är det ju ingen bra lokal, det är ju katastrof den lokalen. Och till saken hör ju att ingen bibliotekspersonal fick vara med och välja lokal. De blev helt överkörda i det, det är en katastrof som bibliotekslokal. Men man får ju göra det bästa möjliga av det.

IP1 berättade om sitt första och hittills enda besök på Världslitteraturhuset, IP1 tyckte att det var rörigt med de olika våningarna och fick inte en bra känsla av besöket. Bland annat sade IP1:

Dels så var det väldigt glest med folk, det hände inget. Och sen tycker jag det var lite knepigt det med olika våningar och först gick jag in där, där satt det personer, där fanns det personal. Sen gick jag upp och där tyckte inte jag att jag hittade någon personal. Men det kanske finns någon där, men jag såg inte det, jag såg bara att det var tomt i alla gångarna.

Att inte se personal på biblioteket i den utsträckning som IP1 vanligtvis brukar göra, gav denna besökare ett första intryck av biblioteket som inte alls var åt det positiva hållet. Det har resulterat i en känsla för Världslitteraturhuset som inte lika tilltalande som andra bibliotek. Denna känslan är då starkt kopplat till just lokalerna som flera intervjupersoner varit negativa emot. Det finns tydliga skillnader mellan Kortedala bibliotek och Världslitteraturhuset när det gäller lokalerna. Kortedala bibliotek befinner sig i ljusa och öppna lokaler med flexibel funktionalitet, medan Världslitteraturhuset påminner om kontorslokaler och det finns inga öppna utrymmen för att kunna anpassa lokalen efter olika evenemang. IP1 sade även: "Man måste ju känna sig trygg när man går till ett bibliotek och en trygghet är att det finns personal som är synlig."

En trygghetskänsla är väldigt viktig för att besökare, gamla som unga ska kunna känna sig välkomna och bekväma i miljön och vilja komma tillbaka till biblioteket. IP1 har som tidigare nämnt bara varit på Världslitteraturhuset en gång, då kände IP1 sig en aning otrygg och osedd, delvis på grund av bristen av synlig personal. IP1 är tveksam på ifall det blir flera besök dit, känslan på Kortedala bibliotek var mer trygg enligt IP1.

Det nya Gamlestaden har förändrats så att unga från Kortedala inte känner sig hemma i området längre. Nya affärer och nya matkedjor har öppnats som är långt ifrån vad de unga är vana vid. När vi frågade yngre ifall de kan tänka sig att besöka Världslitteraturhuset så märktes det att det är ett viktigt ämne för dem att få uttrycka sig om. Att de får plats att säga vad de tycker om just

Världslitteraturhuset framgår som viktigt eftersom de inte känner att det är deras område längre. De berättade att förut fanns det en kiosk där de kunde köpa saker för några kronor, men nu har det ersätts med Pressbyrån, Subway och Espresso House, som är stora affärskedjor och väldigt opersonligt för området och ekonomisk otillgänglig för många yngre:

Barn kommer inte ha råd att ta del av det. Kiosken till exempel, det var liksom det bästa, för man hade några mynt i fickan gick dit, köpte ett par tuggummin eller en klubba. [...] Och nu har vi Subway, 50cl för 25kr, det håller inte.

Kortedala bibliotek har en otydlig och ostadig framtid, just nu har biblioteket drabbats av sämre öppettider och mindre personal, detta har redan börjat påverka bibliotekets nuvarande besökare. IP4 berättade att dennes lillasyster är väldigt ledsen över att hon inte längre hinner åka till biblioteket efter skolan, eftersom de stänger tidigare nuförtiden. Om hon har danslektion efter skolan så är biblioteket redan stängt när danslektioner är slut. På lördagar stänger biblioteket kl.15 och på söndagar är det stängt hela dagen. Ingrid Atlestam hade även hon starka åsikter gällande öppettiderna: "Det värsta som har hänt är ju öppettiderna, för det är ju, jag menar ett bibliotek som inte är öppet det är ju inget bibliotek."

Därför kan biblioteket inte längre fungera som en mötesplats och träffpunkt för både barn och vuxna, för att de inte hinner dit efter skolan eller efter jobbet. De yngre intervjuade personerna kände att biblioteket var som en "fritidsgård" för dem när de gick dit efter skolan under de åren som de studerade i Kortedala. Nu har videobutiken i Kortedala blivit den nya "fritidsgården" för de unga och våra intervjupersoner upplever att detta är problematisk eftersom det inte besvarar förväntningar av vad en fritidsgård bör erbjuda unga, det vill säga en chans att umgås på sin fritid.

IP3 som har jobbat som lärare både i centrum och andra stadsdelar såsom Kortedala, upplever oftast att befolkningen i de stadsdelar som kallas för förorter, inte generellt känner till sina medborgarrättigheter i samma utsträckning som de som bor i mera centrala stadsdelar.

Ett exempel när det kommer till dessa rättigheter är föräldramöten. IP3 berättade att i Kortedala kommer sällan flera än bara några enstaka personer till sina barns föräldramöten i skolan.

Orsaken till detta upplever hon är att föräldrarna inte känner till sina rättigheter och inte vet att de har rätten och möjligheten att påverka sina barns skolgång. Detta går att koppla till begreppet intersektionalitet på det sättet att förutsättningar kring kunskaper om språket varierar. Ofta blir det så att barnen på egen hand tar ansvar för sin skolgång. IP3 upplever att det även kan bero på kulturella skillnader, föräldrar som har en annan härkomst vet inte alltid att de kan påverka sina barns skolgång. De kanske inte alltid kan kommunicera med läraren i samma utsträckning som om de hade haft samma modersmål. Aleksandra Ålund skriver i artikeln *Migration och socialt medborgarskap* att frågor kring identitet, språk och kultur har en stor betydelse i samband med offentliga debatter om etniska relationer och social integration. Etnicitet spelar en stor roll för samhälleligt medborgarskap när det gäller sociala rättigheter och politiskt deltagande.⁷¹

Detta går att se på IP5s uppfattning om att vissa besökare kan ha tolkat det som att Kortedala bibliotek ska läggas ner helt och har därför redan slutat besöka biblioteket.

Det kommer inte finnas det här stället som man kan umgås på, på samma sätt. Och då tror jag inte att det är för att de kommer stänga ner det, om man hör typ det ska läggas ner, jag trodde hela tiden att det skulle läggas ner helt och hållet och nu tror jag att det finns många som också tror det och kanske slutar gå dit, bara för att de inte vet att det finns kvar.

Hade alla haft samma förutsättningar och tillgång till språket, då skulle de kunna vara mera delaktiga och införstådda om vad det egentligen är som händer med verksamheten på Kortedala bibliotek. IP3 tror att det skulle vara en stor skillnad på reaktioner beroende på vilket område som det berör. Om det gällde ett bibliotek i t.ex. Majorna, ett område som anses vara mera integrerat där det kan antas att de har bättre koll på sina medborgarrättigheter. IP3 menar då att invånare i området hade förmodligen agerat starkare och snabbare emot förändringar på en kulturinstitution i deras område. Ett exempel till detta är när föräldrarna till elever på Sannaskolan i Majorna-Linné området tar strid mot stadens beslut om besparingar inom skolan. Föräldrarna accepterar inte besluten som innebär att skolan inte längre kan erbjuda stöd på samma sätt till barn med särskilda behov. Göteborgs posten skriver att:

⁷¹ Aleksandra, Ålund, *Migration och socialt medborgarskap*, 2007, Tillgänglig:
https://www-idunn-no.ezproxy.ub.gu.se/nsa/2007/04/migration_och_socialt_medborgarskap

Sannaskolans bamba var fylld till bristningsgränsen när Föräldranätverket på tisdagskvällen hade kallat till stormöte. Tvåbarnsmamman Ann Nolin, som gått i spetsen för kampen ända sedan 2011, inledde: Det här känns som en nytändning. Jag är glad över att så många har kommit och den här gången ska vi vinna.⁷²

Att så många föräldrar har deltagit under mötet för att stå emot besluten, visar på hur tydliga skillnader det finns från bilden, om förståelsen kring sina medborgarrättigheter, som IP3 - en erfaren lärare - berättar om skolor i Kortedala.

⁷² Johansson, Anne, Föräldrar tar strid för skolan, Göteborgs Posten, 2014-02-18

2.4 Kortedala bibliotek som en multikulturell mötesplats

Kortedala bibliotek är en plats som många identifierar sig med och biblioteket har skapat en gemenskap bland invånare i området. Intervjupersonerna benämner biblioteket som en multikulturell och mångfaldig plats, både för unga och äldre. Som IP2 berättade är biblioteket den första platsen personen besöker när den flyttar till ett nytt område. Att ha ett bibliotek i närområdet blir ännu mer värdefullt när man har barn. "Det första man gör liksom när man kommer någonstans så går man till biblioteket, skaffa lånekort och tar med sig sonen och visar vart den finns och sådär."

Det som sker med biblioteken har en uppenbar koppling till Chantal Mouffes teori om "vi och de". I detta fallet är de som bor i centrum ett "vi" och de som bor i andra delar som ofta benämns som förorter ett "de". Biblioteket spelar en viktig roll för torget och alla som vi har pratat med är överens om att torget inte kommer vara lika levande längre om biblioteket inte får vara kvar i samma omfattning. IP5 sade att biblioteket har gett mycket till såväl unga som äldre och på det sättet har alla känt gemenskap där, många gick dit med sina föräldrar och läste barnböcker medan vuxna läste tidskrifter och tillbringade flera timmar på biblioteket tillsammans:

Det fanns alltid någonting för alla. Och så har de alltid haft Läxhjälp för vuxna vilket är någonting som underskattas tycker jag, det finns alltid läxhjälp för barn men nyanlända eller bara vuxna som pluggar till vad som helst, brukar inte ha så många. För man är ju vuxen liksom. Så det var alltid väldigt många vuxna som pluggade. Så man tar bort den möjligheten, det var verkligen ett bibliotek för alla.

IP3 som just nu jobbar som lärare i Kortedala sade:

På något sätt tror jag och vi - folk har pratat om det i gruppen - att folk är så förbannad för att det här (biblioteket) är det sista som finns kvar av välfärd. Fritidsgårdar har blivit nedlagda och folk känner att det finns ingenting här, det här är liksom den sista som är kvar. Det finns ingen mötesplats, det här är mer än en mötesplats, det är även medborgarservice också.

IP1 kände att förändringarna kring Kortedala bibliotek verkar orimliga och det känns väldigt trist, enligt IP1 är Kortedala bibliotek för många en viktigt träffpunkt:

Man tycker det är jättetröst och man förstår inte kommunen för att Kortedala bibliotek har ju ett renommé och det är så känt och det är mycket besökare. Så att det är ja man förstår inte man prioriterar så.

De här citaten illustrerar besvikelsen som personerna som vi har pratat med upplever. Samtidigt som de känner en stor oro för de unga och är besvikna över att kommunen minskar resurser för dem istället för att skapa bättre förutsättningar för de yngre i området. Det har funnits en fritidsgård men den lades ner för några år sedan. Även om det tidigare fanns en fritidsgård, kände dessvärre inte alla yngre till den. En intervjuperson berättade att detta delvis berodde på att fritidsgården inte låg på torget utan mera avskilt. Trots fritidsgården, fanns det inte särskilt mycket för ungdomarna i området att göra. Biblioteket var sedan den platsen som automatiskt ersatte fritidsgårdens roll i området, på grund av verksamheten, tryggheten och tillgängligheten.

Det fanns en fritidsgård men den dog ut väldigt snabbt, den lokalen är ganska gömd, det många lägenheter och radhus och höghus. Det är egentligen de som ser det (fritidsgården) från sina fönster som vet att det finns så egentligen har det funnits fritidsgårdar men ingenting som man har varit medveten om [...] så bibliotek för oss var en bra samlingsplats. Biblioteket blev en fritidsgård för oss automatisk.

IP3 berättade att: ”Förut var torget mycket mer levande, det fanns galleri, fritidsgård och bibliotek. Nu är det bara hemköp och affärer. Biblioteket är det sista vi har kvar.”

IP1 svarade på vår fråga om torgets karaktär kommer påverkas av bibliotekets förändringar och framtida minskning av besökare:

Ja asså ganska mycket, jag tror det spelar roll, precis som alla dem andra mötesplatserna som finns, spelar roll. Och det är ju den utarmningen som man inte vill bidra till eller vara med om man vill ju ha kvar det som är ett sitt där man kan träffas och se ja där är ju min granne och han är inte så konstig, han var tillmed på biblioteket med sitt barn.

Som IP1 berättade i citatet så är integrationen med de som bor i närheten väldigt viktig på det viset att du kan möta personer, se dem i ett annat sammanhang och få en klarare uppfattning om vilka de är. Sånt kan bidra till att invånare i ett och samma område känner sig tryggare i grannskapen. Öppna platser som bibliotek ger en känsla av gemenskap och en närhet till personer som bor i samma område på ett sätt som exempelvis mataffären inte kan bidra med i samma utsträckning.

Ingrid Atlestam uttrycker oro om att det kan bli problematiskt för vissa om de inte finns en plats på torget som inte handlar om just konsumtion. Ett torg ska vara en öppen och välkomnande plats för alla i området och inte bara för de som har råd att alltid köpa något. Ingrid Atlestam sade: “Något som inte kostar, är något som behöver finnas på torget.”

Dessa kommentarer är applicerbara på tankarna som Florida presenterar i sin bok. Specifikt i kapitlet *Den stora klyftan* skriver han om Karl Marx analys av det kapitalistiska samhället. Hur klyftor ökat mellan vad som kallas borgare och bohemer i boken. Det framkom en spänning mellan dess två klasser som var drivande av den då moderna utvecklingen och den formade sedan samhället, denna spänning handlade främst om ekonomiska frågor: De nya kapitalistiska borgarna var mer intresserade av att samla på sig rikedomar än av att förfina konsten och läsa böcker.⁷³

Ur den meningen kan man tolka ut olika saker, i detta sammanhanget blir det intressant när det kommer till den ekonomiska frågan, vilka är det som har råd att ta del av den nya Gamlestaden egentligen? Utifrån våra svar från de som bor där nu, så känner de att det inte längre är deras område, dels på grund av konsumtionen som tillkommer i området som inte fanns där förut i samma omfattning.

⁷³ Florida, *Den kreativa klassen framväxt*, 237

Bild 3, Kortedala bibliotek

Idag ligger Kortedala vägg i vägg med livsmedelsaffären Hemköp (se bild 3), biblioteket är den enda platsen som man kan vara på utan att behöva köpa någonting på torget. IP4 som är en yngre person sade att nu går de till torget bara för att handla, förut var torget även en mötesplats för invånare:

När jag var liten fick jag ta del av väldigt många aktiviteter man kunde hämta, jag vet inte om det specifikt var en hoppborg, men såna grejer för barn och man hade en scen med uppträdande och nu det enda som händer är att ännu en affär läggs ner. Så det är bara massa tomma lokaler, i vissa öppnas nya affärer, andra står bara tomma och biblioteket kommer bli tomt och även om det inte stängs ner, kommer det vara mindre människor som går dit och det kommer i sin tur leda till att man inte går till torget, det enda man gör på torget är att man handlar.

Kulturlivet har under åren försvunnit från Kortedala torg och det kommer drabbas ännu mer om biblioteket inte kan fortsätta i samma omfattning. Eftersom biblioteket var den enda platsen i hela området som folk kände sig välkomna till och identifierade sig med, är det svårt att acceptera förändringarna kring det och invånarna känner att de måste kämpa för det sista som de har kvar. Facebook gruppen "Rädda Kortedala bibliotek" går att koppla till Foucaults teori om makt och motstånd. Gruppen i detta fall verkar som motstånd och även en mötesplats där folk som bryr sig om biblioteket delar idéer, tal och tillsammans engagerar sig för hur de kan förbättra situationen.

IP2 berättade om sin uppfattning av medlemmar i gruppen att: "Facebookgruppen 'Rädda Kortedala (bibliotek)' är liksom alla möjliga, och alla möjliga åldrar och alla möjliga variationer."

Vi pratade dessutom med personen som startade gruppen och har varit aktiv i att lyfta folks åsikter om hur värdefullt Kortedala bibliotek faktiskt är. Vi frågade IP3 hur allt började:

Det började med att jag läste en artikel på GP (Göteborgs posten) som handlar om att de skulle flytta biblioteket och det skulle bli mindre och så, och många var ledsna för det. Jag startade en grupp, trodde inte det skulle vara så himla många alltså [...] det är 1600 tusen medlemmar vilket är folk som är aktiva och vill vara med dem. Det gick jättesnabbt [...] I början var det väldigt många som hörde av sig från GP och östra Göteborg och ville prata. Sen kom jag och några andra hit och snackade med bibliotekarierna och det fanns namnsamling som pågick, då började vi då med att samla namn. [...] det har lett till att vi har en styrka bakom oss, att vi kan visa att vi inte är 10 stycke som gnällspikar här utan folk tycker så här.

Att ha så många medlemmar i alla möjliga åldrar och med varierande bakgrund visar på att biblioteket är en viktig plats för invånare oavsett bakgrund och de är beredda att engagera sig för att rädda biblioteket. Facebook gruppens kamp fortsätter. De träffas på olika möten på torget och arrangerar olika saker för att kunna samlas på torget igen. IP3 fortsatte:

Sen gick vi vidare och bildade och kallade på möte framförallt genom gruppen och affischer och sådär, sen hade vi stormöte och kom väldigt många runt 50 pers tror jag. Efter det bildade vi flera olika grupper som jobbade på olika sätt och frågor. Det gruppen som åstadkom mest var 'Fest gruppen'. I somras fixade vi en torgfest på torget och det var jätteroligt.

Bild 4, Torgmöte

Bild 4 visar hur medlemmar i gruppen "Rädda Kortedala bibliotek" har samlats på Kortedala torg utanför biblioteket.

3. Slutdiskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka samtida förändringar i östra Göteborg, hur det påverkar biblioteken och invånarna i Kortedala. Vi har i vår uppsats undersökt den kulturella dimensionen av gentrifiering. Med hjälp av våra intervjuer har vi redogjort för hur gentrifiering kan bidra till segregation i östra Göteborg och vilka som exkluderas under förändringsprocessen. Under vårt fältarbete har vi haft ett intersektionellt perspektiv och tittat på begreppet gentrifiering utifrån klass och bakgrund. Vi har redogjort för att biblioteken i östra Göteborg har påverkats av samtida förändringsprocesser till stor del på grund av att kulturbudgeten i östra Göteborg har nu hamnat mera centralt. Detta har bidragit till att både unga och äldre som vi har intervjuat som bor i Kortedala, nu känner sig bortprioriterade på det viset att de inte känner sig lika välkomna till det nya biblioteket som de gjorde till Kortedala bibliotek.

Förändringarna kring kulturinstitutioner i östra Göteborg har fått stora konsekvenser för dem som bor där. De unga från Kortedala som vi har varit i kontakt med känner att de inte längre kan känna sig hemma i sin egen stadsdel. De har under hela sina liv utvecklat en trygghetskänsla för sitt hemområde, men i dagsläget har den känslan förändrats och det mot det negativa hållet. Detta kan resultera i att fler ungdomar i Kortedala och östra Göteborg inte känner sig bekväma och lika inkluderade i den nya Gamlestaden även om det är deras område som de bor och lever i. De nya invånarna som kommer att flytta in i de nybyggda husen, som snart står klara i östra Göteborg, de kan bidra till större klassklyftor i och med att de troligen har ett högre ekonomiskt kapital. Det kommer bli en markant skillnad på hyrorna på de befintliga lägenheter i Kortedala och de nybyggda lägenheterna i den nya Gamlestaden. Detta är ett tydligt tecken på klasskillnader som uppstår i östra Göteborg via dagens förändringar.

Befolkningen i Kortedala och den nya Gamlestaden bor i samma stadsdel men lever i två olika världar. Den befintliga befolkningen i dessa stadsdelar har inte samma resurser och förutsättningar som dem som har möjligheten att flytta in i de nyproducerade lägenheterna i östra Göteborg. I de områden där det byggs nytt kommer alla att bli berörda på ett eller annat sätt.

Att inte ha kvar en kulturell mötesplats i samma omfattning, som Kortedala bibliotek varit för befolkningen, kommer att påverka många av invånarna på ett negativt sätt och det kommer att medföra mindre sammanhållning och mera oro i området. Detta leder till att människor i redan “utsatta områden” får det ännu svårare att känna sig inkluderade och prioriterade av samhället.

Gentrifiering kan innebära utveckling för ett område medan det samtidigt bidrar till segregation i ett annat område. Intervjuerna visar på att kulturinstitutioner, närmare bestämt bibliotek, spelar en stor roll i befolkningens vardagsliv och har en avgörande roll i ungas uppväxt. Vårt bidrag med denna uppsats är att uppmärksamma den kulturella dimensionen av gentrifiering. Den kulturella dimensionen lyfts inte upp i samma utsträckning som den ekonomiska när det gäller gentrifiering i ett område.

Dessvärre kan även kulturinstitutioner bidra till exkludering, om de inte ligger i ett neutralt område och i ett hus som betraktas av befolkningen som ett hus för befolkningen. Ett exempel på detta kan vara Folkets hus eller Medborgarhuset i Gamlestaden, det vill säga hus som är mer öppna och generellt ger en mera välkomnande känsla till människor. Även om Världslitteraturhuset är en kulturell mötesplats så har det indirekt bidragit till att det känns som en exklusiv plats för större delen av befolkningen i Kortedala området. Lokalerna och huset som Världslitteraturhuset befinner sig i liknar det nya resecentrumet och nya kontor som har byggts vid Gamlestadstorg. Gamlestadstorg känns nu som ett paket (se bild 5) av nya hus, som är till för en högre socioekonomisk klass. Världslitteraturhuset besvarar inte förväntningarna av vad ett folkbibliotek bör erbjuda, enligt våra intervjupersoner.

Bild 5, Gamlestadstorget

Informationen som vi har fått genom våra intervjuer, har berört alla aspekter av begreppet intersektionalitet och normer kring det. Därför kan man hävda att detta har lett till att befolkningen känner sig ännu mer bortprioriterade. De själva kopplar detta till segregationen i området och ifrågasätter negativa stereotyper som finns kring förorter och unga där. En kulturinstitution är inte en plats där människor bara lånar en bok eller träffar andra, det är så mycket mer för människor. Det är en plats där människor med olika bakgrund kan integreras och tillsammans utvecklas och även hjälpa nyanlända att komma in i samhället. Reklamen som finns på Världslitterhuset har en rubrik som lyder: *En plats för alla. Gamlestads torg är kanske Göteborgs mest välkomnande plats, det tycker vi iallafall. En plats för alla, med något för alla.*

Denna reklamtext får en att undra vilka det egentligen är som räknas som "alla", för genom våra intervjupersoners åsikter, framgår det inte att de känner sig prioriterade eller särskilt välkomna till Världslitteraturhuset eller Gamlestadstorg för den delen.

3.1 Vidare forskning

Från början var tanken att fokusera på de unga i området och få höra förändringarna ur deras synvinkel. Det var en utmaning att hitta yngre att intervjua då de flesta medlemmar i facebookgruppen “Rädda Kortedala bibliotek” är äldre människor och det var inga yngre personer som hörde av sig till oss, förrän de sista veckorna. Lyckligtvis hann vi intervjua tre yngre personer. Om det hade funnits mer tid hade vi kunnat intervjua flera i den åldersgruppen och det hade gett en djupare förståelse för deras perspektiv kring de här förändringarna.

Att använda deltagande observation som metod var en annan sak vi inte hann med att genomföra. Ifall vi hade gjort observationer på Världslitteraturhuset, hade vi kunnat få en relativt klar bild om vilka det är som är mest representerade där. Deltagande observationer på kulturinstitutioner skulle vara intressant och givande att använda som metod i vidare forskning kring detta ämne.

Att studera barn och ungas rättigheter och att få höra deras åsikter om förändringarna i området är ett ämne av högt värde, som bör undersökas mer i framtiden. Att vara ung och bo i ett “utsatt område” leder oftast till exkludering och att få se problemen ur deras perspektiv skulle vara ett värdefullt bidrag till det kulturvetenskapliga forskningsområdet. Det skulle kunna användas som underlag för framtida utvecklingar inom kulturinstitutioner. Kulturinstitutioner som bibliotek, är inte bara en mötesplats eller ett ställe där du kan låna en bok, det är en plats där en befolkning kan integreras och utvecklas tillsammans.

4. Källor, material och litteraturlista

4.1 Tryckta källor

Ahrne, Göran och Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*, [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Ambjörnsson, Fanny, (2016). *Vad är queer?*, Natur och Kultur Akademisk

Curran, Winifred, (2017). *Gender and gentrification*, Routledge

De los Reyes & Mulinari, (2005). *Intersektionalitet*, Stockholm: Liber

Dyer, Richard, (1997). *White: Essays on race culture: Matter of whiteness*, Routledge

Foucault, Michel, (2008). "Maktens maskor" i *Diskursernas kamp*, Brutus Östlings bokförlag Symposion, Eslöv

Florida, Richard L., (2006). *Den kreativa klassens framväxt*, Daidalos, Stockholm

Franzén, Mats, Hertting, Nils och Thörn, Catharina, (2016). *Stad till salu: entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets värde*, Daidalos, Göteborg

Holmberg, Helena, (2016). *Gamlestaden 2016: från förfall till pånyttfödelse: dags för BIDs i Sverige?*, Fastighetsägare i Gamlestaden, Göteborg

Holgersson Helena, Thörn, Catharina (2014). *Gentrifiering*, Studentlitteratur

Lilja, Elisabeth, (2002). *Segregations motsägelsefullhet*, Intellecta DocuSys, Sollentuna

Lykke, Nina, (2014). *Writing Academic Texts Differently : Intersectional Feminist*, Routledge

Mouffe, Chantal, (2016). *Agonistik*, Atlas

Sahlin, Ingrid (2010). *I trygghetens namn*, Bokförlaget Daidalos

Wyly, Elvin, Lees, Loretta and Slater, Tom (2008). *Gentrification*, Routledge

Rapporter

Ahmed, Sara,(2010). *Vithetens fenomenologi*, Tidskrift för genusvetenskap, Nr.1-2, Doi:
<http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/issue/view/132>

Aleksandra, Ålund, (2007). *Migration och socialt medborgarskap*, Tillgänglig:
https://www-idunn-no.ezproxy.ub.gu.se/nsa/2007/04/migration_och_socialt_medborgarskap

Davis, Kathy, (2008). *Feminist Theory: Intersectionality as buzzword*, SAGE journals, Doi:
<https://doi.org/10.1177/1464700108086364>

Foucault, Michel,(1982). *Subject and power*, Chicago journals, Vol.8 Nr.4. Doi:
<http://www.jstor.org/stable/1343197>

Holmberg, Helena. "*Lokal Utveckling - affärsmässighet och samhällsnytta*".
Kunskapsproduktion AB, 16 mars 2012.

Nordström,Linnéa och Taipale, Mia, (2015). *Gentrifiering i stadsdelen Gamlestaden i Göteborg*,
Kandidatuppsats, Doi: [gupea_2077_51920_1.pdf](https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/51920/1)

Swahn, Karin,(2018). *Exkludering för ordningens skull - Emotionernas gränsland i Kviberg*,
Kandidatuppsats, Doi: [gupea_2077_56165_1.pdf](https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/56165/1)

Westerström, Anders, (2013). *Stadens förändrade funktion - En ideologikritisk studie av Göteborgs översiktliga planering mellan 1959 och 2011*, Magisteruppsats, Doi: [gupea_2077_34709_1.pdf](https://gupea.ub.gu.se/handle/gu/2077_34709_1)

Forskningsetiska principer, Doi: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Artiklar

Atlestam, Ingrid, Forsén, Ulla, Skapa ett Världslitteraturhus, Göteborgs Posten, 2012-08-23,
Tillgänglig:

<https://www.gp.se/debatt/skapa-ett-varldslitteraturhus-1.638338> (Hämtad: 2019-02-20)

Isaksson Lina, Premiär för Världslitteraturhuset, Göteborg direkt, 2018-11-30,

Tillgänglig:

<https://www.goteborgdirekt.se/nyheter/premiar-for-varldslitteraturhuset/reprku!UeYra0DNYwMDdo566oUw/> (Hämtad:2019-02-20)

Sahlberg, Anders, Så ska nya Gamlestaden se ut, Göteborgs Posten, 2016-05-16,

Tillgänglig:

<https://www.gp.se/nyheter/goteborg/sa-ska-nya-gamlestaden-se-ut-1.276038>

(Hämtad:2019-02-20)

Johansson, Anne, Föräldrar tar strid för skolan, Göteborgs Posten, 2014-02-18,

Tillgänglig: <https://www.gp.se/nyheter/goteborg/foraldrar-tar-strid-for-skolan-1.444163>

(Hämtad: 2019-03-16)

Loman, Stina, Nya Världslitteraturhuset i Göteborg invigt, Biblioteksbladet, 2018-12-06,

Tillgänglig: <http://biblioteksbladet.se/nya-varldslitteraturhuset-i-goteborg-invigt/>

(Hämtad: 2019-03-27)

4.2 Otryckta källor

Göteborgs stad. Fördjupad översiktsplan. För delar av Gamlestaden - Bagaregården. Del 3 Samrådslista och utställningsutlåtande. Göteborgs stad Stadsbyggnadskontoret, Tillgänglig: https://goteborg.se/wps/wcm/connect/7b96a42f-80c9-442e-92ed-295c76979850/OPA_utsutlattan_de_bagaregarden.pdfMOD=AJPERES

(Hämtad: 2019-03-14)

Göteborgs stad. Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018- 2026. Tillgänglig: <http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa>

(Hämtad: 2019-03-14)

Göteborgs stad. Vision östra Göteborg. Tillgänglig: [Vision östra Göteborg](#) (Hämtad 2019-02-20)

Göteborgs stad. Historik Kortedala bibliotek. Tillgänglig: [Historik-Kortedala bibliotek](#)

(Hämtad 2019-02-20)

Göteborgs stad. Om stadsdelen - Östra Göteborg, Tillgänglig: [Östra Göteborg](#)
(Hämtad 2019-03-27)

Framtiden. Nya lägenheter i Gamlestaden, Tillgänglig:

<https://framtiden.se/egnahemsbolaget-bygger-nytt-gront-ljus-for-100-lagenheter-i-gamlestaden/>

(Hämtad 2019-02-25)

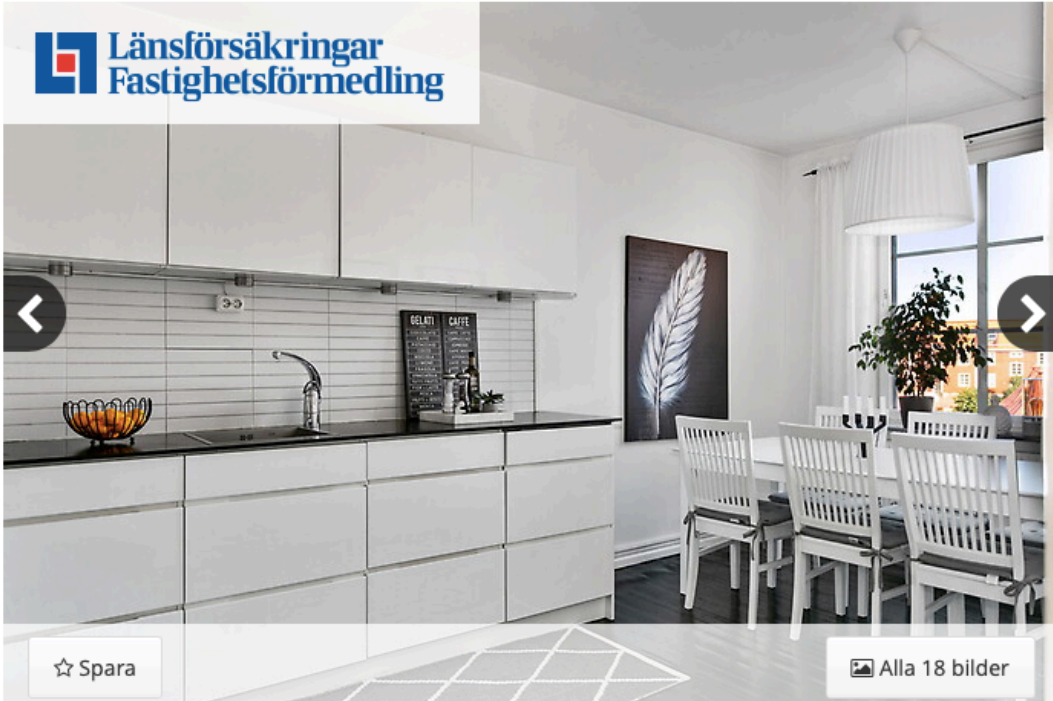
Stadsutvecklingen, Gamlestaden, <https://stadsutveckling.goteborg.se/gamlestaden>

(Hämtad: 2018-02-26)

Hemnet. (Hämtad: 2019-03-18) Tillgänglig:

<https://www.hemnet.se/bostad/bostadsratt-2rum-gamlestaden-goteborgs-kommun-gamlestadstorget-43-15943731>

Bild: Skärmdump från hemnet.se. Sökord: Gamlestadstorg. (Hämtad: 2019-03-18)

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling

☆ Spara

Alla 18 bilder

Gamlestadstorget 43

Gamlestaden, Göteborg [Karta & restider](#)

Välkomna till populära BRF Gamlestadstorget, högst upp i dessa hundraåriga landshövdingehus finner ni denna rymliga tvåa där välbevarad originalcharm går hand i hand med moderna inslag. Här erbjuds en väldisponerad bostad med härlig atmosfär tack vare rejäl takhöjd och generöst ljusinsläpp från stora fönster. [Visa hela beskrivningen >>](#)

2 350 000 kr

Bevaka slutpriset

Tjänster för säljaren

Fakta	
Bostadstyp	Bostadsrättslägenhet
Boarea	67 m ²
Antal rum	2 rum
Avgift/månad	4 547 kr/mån
Pris/m ²	35 075 kr/m ²
Driftkostnad	3 600 kr/år

ANNONS

bynk.

Lån upp till 300 000 kr

Ansök i appen om att utöka ditt lån när du vill och få pengarna direkt.

Ansök nu

Vad blir din boendekostnad?
Se bankernas kalkyler

Billigare och bättre boende

- Tre sätt att leva hållbart
- Se erbjudanden för bredband/TV
- Försäkringskostnad
- Låna till annat

ANNONS

AMERICAN EXPRESS

Helena Holmberg hemsida, Hämtad 2019-03-14, Tillgänglig: <http://helenaholmberg.se> ,

Vem är Helena?

Jag är politiker på deltid, har ett utmanande jobb i det civila, och är dessutom mamma till tre halvstora barn. Och jag vet varför jag gör det jag gör.

Det handlar om att göra skillnad på riktigt. Det handlar om att barn ska ha möjlighet att växa upp till sina bästa jag. Om ett Göteborg och Västsverige som växer och mår bra. Om en sjukvård som fungerar på riktigt – för patienter och medarbetare.

Ett av mitt livs privilegier har varit att få vara med och leda uppbyggnaden av Angereds Närsjukhus. Som ordförande har jag fått inviga landets första nya sjukhus sedan 60-talet, ett liberalt hjärteprojekt, placerat på en viktig plats och med ett viktigt uppdrag att minska ohälsan i nordöstra Göteborg.

Nära 1700 personkryss fick jag i det förra valet. De flesta av er 1700 minns det kanske inte ens, men ni ska veta att jag har burit med mig ert stöd varje dag, vid varje möte, i varje konflikt. TACK!

Fakta om mig:

Helena Holmberg

Ledamot regionfullmäktige Västra Götaland

Ordförande Angereds Närsjukhus

Verksamhetschef BID Gamlestaden

Fil. mag. i statsvetenskap

Trebarnsmamma

Jag är trebarnsmamma och lever med min familj i Olofstorp i Göteborg.

Senaste inläggen

- [Om mitt jobb](#)
- [Ett liberalt hjärteprojekt](#)
- [Vad heter din husläkare?](#)

4.3 Bilagor

Bilaga 1: Frågelista till intervjuer:

1. Bor du eller jobbar du här?
2. Vad har du för relation till biblioteket?
3. Hur länge har du besökt biblioteket?
4. Hur upplever du förändringarna kring Kortedala bibliotek?
5. Känner du till världslitteraturhuset? Om ja
6. Har du besökt världslitteraturhuset? Kommer du besöka det?
7. Hur påverkar de här förändringarna områdets karaktär?
8. Tror du att det långsiktigt kommer påverka invånare som bor här att biblioteket inte kommer finnas kvar i samma omfattning?

Frågorna varierade lite beroende på vem det var som vi intervjuade, här är åtta frågor som ställdes till alla intervjupersoner.

Bilaga 2: Bild 1

Nya gamlestadens vision. Bild tagen på Världslitteraturhuset av Negar Nikpay

Bilaga 3: Bild 2

PEAB hemsida. Skärmdump 2019-02-20. (Hämtad:2019-02-20)

Bilaga 4: Bild 3

Kortedala. Google, sökord: Kortedala bibliotek. Fotograf: Eva Bäckman. (Hämtad:2019-03-01)

Bilaga 5: Bild 4

Torgmöte. Google, sökord: Rädda Kortedala Bibliotek. (Hämtad: 2019-03-14)

Bilaga 6: Bild 5

Gamlestadstorget. Google, sökord: Gamlestadstrog då och nu. (Hämtad: 2019-03-14)

Bilaga 7: Omslagsbild

Nya Gamlestaden. Google, sökord: Världslitteraturhuset. (Hämtad: 2019-03-05)

Bilaga 8: Exempel på engagemang från Facebook gruppen: Rädda Kortedala bibliotek. Google, sökord: Rädda Kortedala bibliotek. (Hämtad: 2019-03-16)

